

Omprövning och överklagande av Försäkringskassans beslut

En vägledning är i första hand ett stöd för Försäkringskassans medarbetare vid ärendehandläggning och utbildning. Den innehåller en samlad information om vad som gäller på det aktuella området, uppdelat på tillämpnings- och metodstödsavsnitt.

En vägledning kan innehålla beskrivningar av

- författningsbestämmelser
- allmänna råd
- förarbeten
- praxis
- JO:s beslut

En vägledning kan även innehålla beskrivningar av hur man ska handlägga ärenden på det aktuella området och vilka metoder som då ska användas.

Vägledningarna uppdateras fortlöpande. Ändringar arbetas in i den elektroniska versionen. Den elektroniska versionen hittar du på [http://www.forsakringskassan.se/Om Försäkringskassan/Dina rättigheter och skyldigheter/Vägledningar och rättsliga ställningstaganden – Vägledningar](http://www.forsakringskassan.se/Om_Forsakringskassan/Dina_rattigheter_och_skyldigheter/Vagledningar_och_rattsliga_stallningstaganden_-_Vagledningar).

Du som arbetar på Försäkringskassan hittar dem också på Fia.

Upplysningar: Försäkringskassan
Rättsavdelningen

Innehåll

Förkortningar	6
Sammanfattning	7
Läsanvisningar	8
1 Omprövning enligt 113 kap. 7 § SFB	9
1.1 Inledning	9
1.2 Begäran om omprövning	9
1.2.1 <i>Hur omprövning begärs</i>	9
1.2.2 <i>En begäran om omprövning ska gälla ett visst beslut</i>	10
1.2.3 <i>Missnöje eller omprövning?</i>	10
1.3 Formell prövning	11
1.3.1 <i>Beslut som kan eller inte kan omprövas</i>	11
1.3.2 <i>Vem får begära omprövning?</i>	12
1.3.3 <i>Rättidsprövning</i>	13
1.4 Avvisning och avskrivning.....	15
1.4.1 <i>Avvisning</i>	15
1.4.2 <i>Omprövning av avvisningsbeslut</i>	16
1.4.3 <i>Avskrivning</i>	17
1.5 Omprövning - En ny fullständig prövning av sakfrågan	17
1.5.1 <i>Sakfrågan</i>	17
1.5.2 <i>Ny fullständig prövning</i>	17
1.5.3 <i>Prövningsram</i>	18
1.5.4 <i>Utredningsskyldighet inför omprövningsbeslut</i>	19
1.5.5 <i>Bedömningsutrymme</i>	20
1.5.6 <i>Lagändring, ny praxis, övergångsbestämmelser</i>	20
1.5.7 <i>Beslut</i>	20
1.6 Metodstöd	21
1.6.1 <i>Metodstöd – utredning när ett beslut omprövas</i>	21
1.6.2 <i>Metodstöd – bedömning om beslut kan fattas före tvåmånadersfristens utgång</i>	22
1.6.3 <i>Metodstöd- bildande av omprövningsakt</i>	22
1.6.4 <i>Metodstöd – hantering av handlingar som kommit in i samband med begäran om omprövning</i>	23
1.6.5 <i>Metodstöd – arkivering av ärenden som handläggs i pappersakt</i>	23
1.6.6 <i>Metodstöd – hantering av begäran om omprövning eller komplettering av begäran som kommer in till en annan enhet än omprövningen</i>	23
2 Ändring enligt 113 kap. 3 § SFB	25
3 Laga kraft, rättskraft, litis pendens, inhibition och verkställighet	26
3.1 Negativ rättskraft och res judicata	26
3.2 När sakfrågan redan är överklagad till domstol – litis pendens	28
3.3 Metodstöd – negativ rättskraft och res judicata	28
3.4 Metodstöd – när det redan pågår en prövning av frågan i domstol (litis pendens)	32
3.5 Verkställighet	32
3.6 Verkställighet av mål efter återförvisning.....	33
3.7 Metodstöd – verkställighet av omprövningsbeslut eller domstolsavgörande.....	33

3.7.1	<i>Beslut och domar enligt FL</i>	35
3.8	<i>Inhibition</i>	35
4	Överklagande av Försäkringskassans beslut	37
4.1	<i>Inledning</i>	37
4.2	<i>Beslut som får överklagas</i>	37
4.2.1	<i>Vem som får överklaga ett beslut</i>	38
4.2.2	<i>Metodstöd – rutin vid överklagande</i>	38
4.2.3	<i>Andra frågor i samband med överklagande</i>	38
4.2.4	<i>Metodstöd – den enskilde begär skadestånd</i>	38
4.2.5	<i>Metodstöd – den enskilde begär anstånd med att överklaga</i>	39
4.2.6	<i>Metodstöd – diarieföring och bildande av akt för processföring</i>	39
4.3	<i>Behörig förvaltningsrätt</i>	39
4.4	<i>Tidsfrister</i>	40
4.5	<i>Handläggning hos Försäkringskassan</i>	40
4.5.1	<i>Formell prövning</i>	40
4.5.2	<i>Metodstöd – information om återställande av försutten tid</i>	41
4.5.3	<i>Prövning av ändring av beslutet vid ett överklagande (113 kap. 3 § SFB och 39 § FL)</i>	41
4.5.4	<i>Överklagande av det allmänna ombudet</i>	41
4.5.5	<i>Metodstöd – överklagande av det allmänna ombudet</i>	41
5	Processen i de allmänna förvaltningsdomstolarna	42
5.1	<i>Inledning</i>	42
5.2	<i>Vem är part i målet?</i>	42
5.2.1	<i>Försäkringskassan och AO kan aldrig vara parter i samma mål samtidigt</i>	43
5.2.2	<i>Metodstöd – yttrande när allmänna ombudet är part</i>	43
5.3	<i>Rollen som part</i>	43
5.3.1	<i>Metodstöd – ombud</i>	44
5.3.2	<i>Metodstöd – hantering av handlingar som kommit in i ett överklagat ärende under pågående process i domstol</i>	44
5.4	<i>Metodstöd – anstånd</i>	44
5.5	<i>Muntlig förhandling</i>	44
5.6	<i>Domstolens avgörande</i>	45
5.6.1	<i>Skrivfel m.m.</i>	45
5.6.2	<i>Återförvisning</i>	45
5.7	<i>Överklagande av domar och beslut – när överklagar Försäkringskassan?</i>	45
5.7.1	<i>Metodstöd – prejudikat- och praxisbildning</i>	46
5.7.2	<i>Metodstöd – ändringsdispens</i>	47
5.8	<i>Metodstöd – hantering av önskemål om överklagande från Försäkringskassans övriga organisation</i>	47
5.9	<i>Övrigt – fordringsmål</i>	47
5.10	<i>Metodstöd – dom från förvaltningsrätt</i>	48
5.11	<i>Metodstöd – dom från kammarrätt</i>	48
5.12	<i>Metodstöd – beslut från förvaltningsrätt eller kammarrätt</i>	48
5.13	<i>Metodstöd – arkivering av ärenden som handläggs i pappersakt</i>	48
6	Resning och återställande av försutten tid	49
6.1	<i>Resning</i>	49
6.2	<i>Återställande av försutten tid</i>	49

Källförteckning.....	50
Bilaga 1. Hantering av domar och beslut från domstolarna när handläggningen görs i pappersakt.....	54
Bilaga 2. Metodstöd – anvisade texter i Åtgärdsraden i diariesystemet som gäller omprövning och processföring	62

Förkortningar

AFL	Lagen (1962:381) om allmän försäkring
FB	Föräldrabalken
FKAR	Försäkringskassans allmänna råd
FKRS	Försäkringskassans rättsliga ställningstagande
FL	Förvaltningslagen (2017:900)
FMR	Försäkringsmedicinsk rådgivare
FPL	Förvaltningsprocesslagen (1971:291)
FÖD	Rättsfall från Försäkringsöverdomstolen
HFD	Högsta förvaltningsdomstolen
JO	Justitieombudsmannen
LAFD	Lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar
Prop.	Regeringens proposition
RAD	Verksamhetsområde processjuridik
RFV	Riksförsäkringsverket
RÅ	Regeringsrättens årsbok
SFB	Socialförsäkringsbalken
VO NA	Verksamhetsområde avdelningen för nyanlända eller arbetssökande
ÄHS	Ärendehanteringssystemet

Sammanfattning

Omprövning enligt 113 kap. 7 § SFB

Om den enskilde är missnöjd med ett beslut i ett ärende om förmåner enligt socialförsäkringsbalken (SFB) kan han eller hon begära omprövning av beslutet. Den enskilde kan inte överklaga beslutet direkt till förvaltningsrätten.

Omprövningen innebär en ny fullständig prövning av sakfrågan.

Det allmänna ombudet för socialförsäkringen (AO) kan inte begära omprövning utan överklagar direkt till förvaltningsrätten.

Processen i de allmänna förvaltningsdomstolarna i mål enligt SFB

Försäkringskassans beslut kan överklagas hos förvaltningsrätt av såväl den enskilde som av det allmänna ombudet. Förvaltningsrättens avgörande kan i sin tur överklagas hos kammarrätt och kammarrättens avgörande kan överklagas hos Högsta förvaltningsdomstolen.

Om den enskilde överklagar ett beslut av Försäkringskassan är Försäkringskassan den enskildes motpart såväl i förvaltningsrätt som i högre instanser. Försäkringskassan företräds i dessa fall av processförare från någon av de processjuridiska enheterna.

Har det allmänna ombudet överklagat Försäkringskassans beslut är det allmänna ombudet motpart till den enskilde i domstol. Det allmänna ombudet behåller sin ställning som part även hos kammarrätten och Högsta förvaltningsdomstolen.

Läsanvisningar

Denna vägledning ska vara ett hjälpmedel för Försäkringskassans medarbetare i handläggning, omprövning och processföring. Den kan också vara ett stöd vid utbildning.

Vägledningen redovisar och förklarar lagar och andra bestämmelser. Den redogör för de delar av lagens förarbeten som är särskilt viktiga för att förstå hur lagen ska tillämpas. Den redogör också för praxis och för Försäkringskassans rättsliga ställningstaganden.

Vägledningen innehåller också i vissa fall en beskrivning av hur man ska handlägga omprövningar och processföring och vilka metoder som då ska användas för att åstadkomma både effektivitet och kvalitet i handläggningen. Rubriken till sådana kapitel eller avsnitt inleds med ordet Metodstöd.

Hänvisningar

I vägledningen finns hänvisningar till lagar, förordningar och föreskrifter. De är som regel citerade i en ruta som texten före eller efter rutan hänvisar till. Det finns också hänvisningar till allmänna råd, Försäkringskassans rättsliga ställningstaganden, interna styrdokument, förarbeten, rättsfall, JO-beslut och andra vägledningar. Dessa hänvisningar finns antingen i löpande text eller inom parentes i direkt anslutning till den mening eller det stycke den avser.

Sist i vägledningen finns en källförteckning som redovisar de lagar, förordningar, domar med mera som nämns i vägledningen.

Historikbilaga

Denna vägledning har reviderats. I historikbilagan finns en kortfattad beskrivning av de sakliga ändringar som gjorts i respektive version av vägledningen. Genom att läsa historikinformationen får du en överblick över de viktigaste nyheterna i den här versionen.

Att hitta rätt i vägledningen

I vägledningen finns en innehållsförteckning. Den är placerad först och ger en översiktsbild av vägledningens kapitel och avsnitt. Med hjälp av fliken "Bokmärken" i vänsterkanten kan du navigera mellan avsnitten. Det finns också en sökfunktion för att hitta enstaka ord och begrepp.

1 Omprövning enligt 113 kap. 7 § SFB

1.1 Inledning

Ett beslut om förmåner enligt SFB ska enligt 113 kap. 7 § SFB omprövas av Försäkringskassan om det begärs av en enskild som beslutet angår. En enskild får inte överklaga beslutet innan det har omprövats (113 kap. 10 § andra stycket SFB).

Det innebär att om till exempel en socialnämnd begär ändring av ett beslut, ska det handläggas som ett överklagande enligt 113 kap. 10 § första stycket SFB. Det beror på att socialnämnden inte anses vara "en enskild".

För att en begäran ska leda till en omprövning enligt 113 kap. 7 § SFB ska den ske på visst sätt och inom viss tid.

Om den enskilde begär omprövning av ett beslut och det allmänna ombudet överklagar samma beslut ska Försäkringskassan inte ompröva beslutet. Den enskildes begäran anses i den situationen som ett överklagande och överlämnas därför till förvaltningsrätten (113 kap. 9 § SFB).

Om ett beslut delvis har ändrats med stöd av 113 kap. 3 § SFB och den försäkrade kommer in med en missnöjesyttring måste Försäkringskassan utreda om den försäkrade är missnöjd med ändringen enligt 113 kap. 3 § SFB eller med den del av beslutet som inte har ändrats. Om den enskilde är missnöjd med den del av beslutet som inte har ändrats ska missnöjesyttringen anses vara en begäran om omprövning av den delen av beslutet.

En omprövning innebär en ny fullständig prövning av sakfrågan. Det innebär att Försäkringskassan på nytt prövar sakfrågan med den utredning som finns i ärendet och beaktar det eventuella nya material som har tillkommit i samband med utredningen inför omprövningsbeslutet.

Vid en omprövning får beslutet inte ändras till den enskildes nackdel (113 kap. 8 § SFB).

I kommande avsnitt ges en närmare redogörelse för vad som gäller i fråga om sådan omprövning som nu sagts beträffande vilka beslut som kan omprövas, vem som kan begära omprövning, hur omprövningen går till, vilken prövningsram som gäller och om själva beslutet.

1.2 Begäran om omprövning

1.2.1 Hur omprövning begärs

Om en enskild vill att Försäkringskassan ska ompröva ett beslut som myndigheten har fattat, ska den enskilde begära det *skriftligt* (113 kap. 7 § SFB). Men det finns inget krav på att begäran ska göras på blankett 7024.

Det finns inte heller något krav på att en skrivelse med begäran om omprövning ska vara underskriven. Det innebär att begäran om omprövning även kan ske via e-post.

Om det finns skäl att ifrågasätta om det är rätt person som skickat in begäran kan Försäkringskassan begära att den enskilde bekräftar begäran genom en egenhändig namnteckning.

1.2.2 En begäran om omprövning ska gälla ett visst beslut

En begäran om omprövning ska ha kommit in till myndigheten inom två månader från den dag då den enskilde tog del av beslutet (113 kap. 19 § SFB). Läs mer om begäran om omprövning och rätt tid i avsnitt 1.3.3. För att Försäkringskassan ska kunna avgöra om begäran har kommit in i rätt tid måste den kunna härledas till ett visst beslut. Det följer alltså av lagen att skrivelsen från den enskilde måste kunna kopplas till ett visst beslut (JO-beslut, dnr 3833-2015).

Det finns inget formkrav på att det ska stå i begäran vilket beslut som den enskilde vill ompröva, varför det tidigare beslutet ska ändras och på vilket sätt. Går det inte att enkelt härleda en begäran till ett visst beslut, så måste man kontakta den enskilde och utreda vilket beslut han eller hon vill ompröva. Om skrivelsen som kommit in inte kan härledas till ett fattat beslut, så är det ingen begäran om omprövning. I de fall den enskilde ändå vidhåller att det är en begäran om omprövning ska den avvisas (113 kap. 7 och 19 §§ SFB). Läs mer om avvisningsbeslut i avsnitt 1.4.1. Framgår det inte av en begäran om omprövning vilken ändring som den enskilde begär, kan Försäkringskassan utgå från att han eller hon vill ha det som ursprungligen begärts hos Försäkringskassan.

1.2.3 Missnöje eller omprövning?

Möjligheten att begära omprövning har stor betydelse för den enskildes rättssäkerhet. Därför bör Försäkringskassan vara uppmärksam på tecken på missnöje, och vara generös i sin tolkning av vad som kan anses vara en begäran om omprövning. Formkraven ska dock vara uppfyllda.

På frågan om i vilken utsträckning en skriftlig handling som kommer in till myndigheten inom tvåmånadersfristen ska anses vara en begäran om omprövning skriver JO att "Försäkringskassan bör presumera att den enskilde begär omprövning så snart det finns något som tyder på att handlingen har lämnats in som en reaktion på myndighetens grundbeslut." (JO-beslut dnr 3833-2015). Det gäller även om den enskilde har kallat skrivelsen något annat, till exempel överklagande eller begäran om ändring (jfr KRNJ 561-11, Domsnytt 2011:77). Att det inte kan ses som ett överklagande beror på att den enskilde inte får överklaga beslutet innan det har omprövats (113 kap. 10 § SFB). Det är viktigt att myndigheten kontaktar den enskilde och utreder om vi är osäkra på vilken avsikt den enskilde har med en inskickad handling.

Som beskrivits ovan ska en begäran om omprövning göras skriftligen. Om den enskilde muntligen begär omprövning av ett beslut ska Försäkringskassan, enligt den allmänna serviceplikten, hänvisa henne eller honom till att komma in med en skriftlig begäran innan tidsfristens utgång (6 § FL). Detsamma gäller om den enskilde skickar in en begäran om omprövning innan beslut är fattat, till exempel under kommuniceringstid.

Synpunkter som kommer in innan beslut är fattat är inte en begäran om omprövning. Det gäller även om den enskilde skriftligt eller muntligt framför att det ska vara en begäran om omprövning. Att det inte är en begäran om omprövning beror på att det inte finns något beslut ännu som kan omprövas. När detta händer ska Försäkringskassan informera om hur den enskilde ska göra för att begära omprövning. Tänk dock på att den enskilde, utöver beslut i sakfrågan, även kan begära omprövning av förfarandebeslut som fattats med stöd av SFB. Förfarandebeslut är beslut som tas under ett ärendes handläggning.

Läs mer

Du kan läsa mer om förfarandebeslut i vägledning 2004:7 *Förvaltningsrätt i praktiken*.

Eftersom en begäran om omprövning ska vara skriftlig men inte behöver vara undertecknad, kan den göras i ett e-postmeddelande. I det meddelandet kan den enskilde hänvisa till vad som anförts i exempelvis svaret på kommunikeringskrivelsen och även lägga till nya argument som skäl för sin begäran.

Om den enskilde trots information vidhåller att en omprövning ska göras utifrån den första skrivelsen eller den muntliga impulsen ska Försäkringskassan fatta ett beslut om avvisning (113 kap. 7 § SFB). Läs mer om avvisningsbeslut i avsnitt 1.4.1.

I rättsfallet FÖD 1986:28 II hade den enskilde lämnat in ett läkarutlåtande innan tidsfristen för omprövning hade löpt ut. Samma dag kontaktade den enskilde Försäkringskassan och begärde per telefon att få ett beslut om sjukpenning omprövat. Försäkringsöverdomstolen ansåg att Försäkringskassan då borde ha upplyst den enskilde om att läkarutlåtandet och den muntliga begäran om omprövning inte var ett fullständigt underlag för omprövning enligt dåvarande 20 kap. 10 § AFL, nuvarande 113 kap. 7 § SFB. Om Försäkringskassan hade väglett den enskilde utgick domstolen från att han eller hon hade kommit in med en skriftlig begäran till Försäkringskassan. Eftersom det saknades vägledning från Försäkringskassan ansåg Försäkringsöverdomstolen att den enskilde hade uppfyllt förutsättningarna för att få beslutet omprövat.

1.3 Formell prövning

Försäkringskassan ska pröva om begäran om omprövning avser ett beslut som kan omprövas (omprövningsbart beslut), om begäran om omprövning har kommit in från behörig person och om begäran om omprövning har kommit in i rätt tid.

1.3.1 Beslut som kan eller inte kan omprövas

Skyldigheten att ompröva gäller alla beslut om förmåner enligt SFB med vissa undantag. De som är undantagna ska i stället prövas direkt i domstol.

Följande beslut ska inte omprövas:

- Beslut som redan har omprövats enligt 113 kap. 7 § SFB.
- Beslut som har meddelats med stöd av 113 kap 3 § SFB eller har prövats av domstol. Beslut som har fattats med stöd av 113 kap. 3 § SFB kan dock ändras med stöd av 113 kap. 3 § SFB.
- Beslut som har ersatts av ett annat beslut eller om sakfrågan har förfallit av någon annan anledning.

Läs mer

Du kan läsa mer om ändring av beslut med stöd av 113 kap. 3 § SFB i vägledning 2018:1 *Rättelse och ändring av beslut enligt socialförsäkringsbalken och förvaltningslagen*.

Som beslut om förmåner räknas alla beslut med anknytning till förmåner, t.ex. kvittning, återkrav och indragning (prop. 2008/09:200 s. 577). Beslut enligt lagen (1950:261) om ersättning med anledning av kroppsskada ådragen under militärtjänstgöring och lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring ska inte omprövas, jfr KRNG 8986-12, Domsnytt 2013:028.

Beslut om ersättning för kostnader för läkarutlåtanden som fattas med stöd av 110 kap. 30 § SFB och förordningen (1975:1157) om ersättning för vissa läkarutlåtanden m.m. eller med stöd av RFFS föreskrifter (RFFS 1977:27) om ersättning för vissa läkarutlåtanden m.m. ska omprövas enligt 113 kap. 7 § SFB (JO dnr 4411-2011).

Avvisningsbeslut ska i regel omprövas. Men avvisningsbeslut som grundas på att en begäran om omprövning eller ett överklagande kommit in för sent, ska inte omprövas utan överklagas direkt till domstol, jämför med 113 kap. 2, 7, 10, 11 och 21 §§ SFB.

Skyldigheten att ompröva gäller oavsett om Försäkringskassan lämnat omprövningshänvisning eller inte.

Försäkringskassan har skyldighet att ompröva även interimistiska beslut. Om en begäran om omprövning gäller ett interimistiskt beslut måste ärendet tas med förtur. Det beror på att ett interimistiskt beslut bara ska gälla en kort tid, i avvaktan på ett slutligt beslut.

Skyldigheten att ompröva enligt 113 kap. 7 § SFB gäller inte beslut som är fattade med stöd av förvaltningslagen (2017:900).

Begäran om omprövning och det allmänna ombudet

Allmänna ombudet kan inte begära omprövning av ett beslut utan överklagar direkt till förvaltningsrätten.

Om den enskilde begär omprövning av ett beslut som det allmänna ombudet har överklagat, ska Försäkringskassan inte ompröva beslutet. Den enskildes begäran betraktas som ett överklagande och skickas därför till förvaltningsrätten (113 kap. 9 § SFB). Omprövningsärendet ska avskrivas från fortsatt handläggning hos Försäkringskassan, och ett informationsmeddelande om detta skickas till den enskilde. Om det omprövade beslutet är oriktigt och skulle kunna ändras enligt 113 kap. 3 § SFB, ska kontakt tas med det allmänna ombudet som avgör hur man går vidare.

Om den enskilde först begär omprövning av ett beslut som det allmänna ombudet senare överklagar, innan det har omprövats, ska även den situationen hanteras på det sätt som anges ovan. Det vill säga att den enskildes begäran betraktas som ett överklagande och skickas till förvaltningsrätten under förutsättning att den har kommit in i rätt tid. Se även avsnitt 1.4.1 om begäran om omprövning ska avvisas.

Läs mer

Du kan läsa om hur du praktiskt går tillväga när det allmänna ombudet överklagar ett beslut som den enskilde begärt omprövning av i process 2007:14 *Omprövning av beslut* och i *arbetsbeskrivningen Hantera överklagan till Förvaltningsrätt*.

1.3.2 Vem får begära omprövning?

En omprövning enligt 113 kap. 7 § SFB förutsätter en begäran från en enskild part. Det är endast den som beslutet angår som är behörig att begära omprövning. Se Domsnytt 2014:028 angående vem beslutet kan anses angå.

Om det allmänna ombudet anser att ett beslut bör ändras får det allmänna ombudet i stället överklaga beslutet. Det allmänna ombudet kan således inte begära omprövning (113 kap. 9 § SFB).

Omprövning får begäras genom ett ombud (14 § FL).

Om ett ombud har fullmakt att vidta rättshandlingar blir de bindande för den som har lämnat fullmakten. Se vidare om fullmakt i vägledning 2004:7 *Förvaltningsrätt i praktiken*.

Om ombudet, trots att Försäkringskassan har upplyst om det, inte lämnar in någon fullmakt kan Försäkringskassan avvisa ombudets begäran om omprövning. En förutsättning för att begäran ska kunna avvisas är att Försäkringskassan har upplyst ombudet om att begäran kan komma att avvisas om han eller hon inte lämnar in någon fullmakt (jfr Hellners s. 120–121). Ett sådant beslut ska omprövas om det begärs av det avvisade ombudet (113 kap. 10, 11 och 21 §§ SFB, jfr prop. 2008/09:200 s. 579 avsnittet: 113 kap. 11 §).

Om den enskilde är under 18 år ska en omprövning begäras av den underåriges förmyndare, vilket anges i föräldrabalken. I regel är förmyndarna vårdnadshavarna och vårdnadshavarna är ofta föräldrarna. Men det finns också särskilt förordnade vårdnadshavare och gode män, exempelvis för ensamkommande barn. Var och en av dessa får företräda barnen och kan därmed också ha rätt att begära omprövning. Ett barn som beslutet angår kan dock själv vara behörig att begära omprövning i ärenden om till exempel assistansersättning om barnet har fyllt 15 år.

Har det förordnats en god man eller en förvaltare för den enskilde, på grund av dennes sjukdom eller liknande, kan den gode mannen eller förvaltaren inom ramen för förordnandet begära en omprövning. Den gode mannens eller förvaltarens behörighet framgår av förordnandet. Även om en god man får begära omprövning utgör detta inte något hinder mot att den enskilde själv begär omprövning, jfr förvaltare (11 kap. 4, 5, 7 och 11 §§ FB). Har den enskilde däremot en förvaltare som ska bevaka rätt men själv har begärt omprövning, behöver förvaltaren ha samtyckt till att den enskilde begär omprövning. Om förvaltaren inte samtycker till att omprövning begärs, ska Försäkringskassan avvisa den enskildes begäran om omprövning.

Vid dödsfall gäller generellt att dödsboet inträder i den avlidnes ställe. I praxis har därför behörig företrädare för dödsboet ansetts kunna begära omprövning av ett beslut som gäller den avlidna personen (jfr RFV Anser 1998:8, Regeringsrättens domar juli 1995–juni 1998, s. 67–69). Det framgår av bouppteckningen vilka som är dödsbodelägare.

När ett ombud för en juridisk person begär omprövning ska det finnas uppgifter i ärendet som styrker att personen är firmatecknare. Men även den som inte är firmatecknare kan vara behörig att begära omprövning för en juridisk person. Personen måste då antingen ha en fullmakt, eller så måste det finnas uppgifter i ärendet om att personen inom ramen för sin anställning har rätt att företräda den juridiska personen. Det kan exempelvis vara uppgift om personens anställning eller befattning hos den juridiska personen. Om det finns skäl att ifrågasätta att begäran skickats in av en behörig person behöver Försäkringskassan utreda detta.

1.3.3 Rättidsprövning

En begäran om omprövning ska ha kommit in till Försäkringskassan inom två månader från den dag den enskilde fick del av beslutet (113 kap. 19 § SFB).

Ett överklagande av Försäkringskassans beslut ska ha kommit in till Försäkringskassan inom två månader från den dag den klagande fick del av beslutet (113 kap. 20 § SFB). Om allmänna ombudet eller Försäkringskassan överklagar ska tiden dock räknas från den dag som beslutet meddelades.

Försäkringskassan kan inte ge den enskilde anstånd med att begära omprövning eller att överklaga. Om den enskilde begär detta måste man kontakta denne för att informera om vad som gäller. Det går däremot att begära anstånd för att komplettera sin begäran om omprövning eller sitt överklagande. Anstånd för att komplettera

begäran om omprövning beslutas av Försäkringskassan och anstånd att komplettera överklagandet beslutas av domstolen.

Läs mer

Du kan läsa mer om anstånd i vägledning 2004:7 *Förvaltningsrätt i praktiken*.

Tvåmånadersfristen

Eftersom en underrättelse om Försäkringskassans beslut i regel sker genom ett vanligt brev finns det inte något bevis om vilken dag den enskilde fått del av beslutet. Försäkringskassan bör därför i allmänhet utgå från att skrivelsen med begäran om omprövning kommit in i rätt tid. Men finns det anledning att tro att skrivelsen kommit in för sent bör Försäkringskassan göra en utredning om detta (prop. 1985/86:80, avsnitt 4.1, s. 74 och RÅ 2007 not. 34, Domsnytt 2013:035).

Tvåmånadersfristen räknas på så sätt att om fristen börjar den 4 mars löper den ut den 4 maj. Om det inte finns någon motsvarande dag i slutmånaden ska den månadens sista dag anses som sista dag för begäran om omprövning (1 § lagen [1930:173] om beräkning av lagstadgad tid). Om den enskilde fått del av Försäkringskassans beslut den 31 december ska alltså begäran ha kommit in till kassan senast den 28 februari (eller den 29 februari om det är skottår).

Om den sista dagen för en begäran om omprövning är en söndag, annan allmän helgdag, lördag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton får en begäran om omprövning vara inkommen senast nästa vardag (2 § lagen om beräkning av lagstadgad tid).

Om en skrivelse med begäran om omprövning, eller en avi om skrivelsen, överlämnats till Försäkringskassan eller till en tjänsteman hos myndigheten före klockan 24.00 en viss dag ska skrivelsen anses inkommen till Försäkringskassan denna dag. Detsamma gäller om skrivelsen den dagen avskilts för Försäkringskassan på en postanstalt och överlämnas till en tjänsteman hos kassan påföljande dag (22 § FL). En handling anses inte vara avskild för myndigheten enligt 22 § andra stycket FL så länge den är under postbefordran (se HFD 2011 ref. 59).

Ett elektroniskt dokument anses ha kommit in till en myndighet i den mening som avses i tryckfrihetsförordningen (TF) när det har nått behörigt mottagningsställe (se vägledning 2004:7 Förvaltningsrätt i praktiken). Det finns däremot inte någon bestämmelse i SFB eller FL som reglerar när en begäran som lämnas med e-post ska anses ha kommit in till en myndighet. En begäran om omprövning som finns tillgänglig i Försäkringskassans e-postsystem får dock anses som inkommen till Försäkringskassan även i den mening som det här är fråga om.

Handlingar till fel myndighet

En begäran om omprövning ska komma in till Försäkringskassan inom tidsfristen för att beslutet som begäran avser ska omprövas. Det enda undantaget följer av 113 kap. 20a § SFB. Här framgår att i vissa fall ska en begäran om omprövning som kommer in till Pensionsmyndigheten inom tidsfristen också anses ha kommit in till Försäkringskassan samma dag. Det gäller begäran om omprövning eller överklagan av bostadstillägg, ersättning på grund av arbetsskada eller skada som avses i 43 eller 44 kap. SFB.

Ett överklagande ska ha kommit in inom tidsfristen till den myndighet som fattat beslutet eller den myndighet som ska pröva överklagandet. Det senare framgår av 6a och 6b § FPL.

Någon ytterligare särreglering om vad som gäller när en handling inkommit till annan myndighet finns inte. Kammarrätten i Stockholm har vidare slagit fast att en överklagan som kommit in i tid till en helt annan myndighet men som kommit in för sent till den myndighet som meddelat beslutet ska avisas (KRNS 6616-11).

1.4 Avvisning och avskrivning

1.4.1 Avvisning

Om en begäran om omprövning av ett ursprungsbeslut avisas ska avvisningsbeslutet som huvudregel förses med en anvisning om hur man begär omprövning, se nedan för undantag. Det ska även framgå att en sådan begäran om omprövning av avvisningsbeslutet ska ha kommit in inom två månader (113 kap. 19 och 21 §§ SFB).

En begäran om omprövning ska avisas även om Försäkringskassan försummat att förse beslutet med en anvisning om hur omprövning begärs (RÅ 1973 ref. 59). I det fallet kan det vara lämpligt att Försäkringskassan upplyser den enskilde om möjligheten att hos kammarrätten ansöka om återställande av försutten tid. Detsamma gäller om den enskilde på grund av sjukdom saknat förmåga att begära omprövning i rätt tid.

Exempel på andra fall när en begäran om omprövning ska avisas:

- När någon påstår sig vara ombud och trots att vi uppmanat honom eller henne att komma in med en fullmakt inte gör det, och inte heller är berörd av beslutet.
- När en begäran om omprövning inte kan härledas till ett visst beslut, eller på något annat sätt inte uppfyller formkraven.

Läs mer

Läs mer om avvisning i vägledning 2004:7 *Förvaltningsrätt i praktiken*.

Avvisning på grund av för sent inkommen begäran om omprövning

Om grunden för avvisningen är att begäran om omprövning eller ett överklagande har kommit in för sent ska beslutet om avvisning förses med en anvisning om hur man gör för att överklaga. Ett sådant avvisningsbeslut ska alltså inte omprövas (113 kap. 10 och 11 § SFB).

I samband med att Försäkringskassan fattar beslut om avvisning, därför att en begäran om omprövning kommit in för sent, bör Försäkringskassan pröva om det ursprungliga beslutet kan ändras med stöd av 113 kap. 3 § SFB (FKAR 2010:7 om omprövning och ändring enligt SFB).

Avvisning på grund av att beslutet fattats med stöd av 113 kap. 3 § SFB

Om avvisningsbeslutet gäller ett beslut som fattats med stöd av 113 kap. 3 § SFB ska avvisningsbeslutet inte förses med en omprövningshänvisning (113 kap. 10, 11 och 21 §§ SFB) utan med en anvisning om hur man gör för att överklaga.

Avvisning på grund av att formkraven inte är uppfyllda

Begäran om omprövning ska avvisas i följande situationer:

- När en begäran inte kan härledas till ett fattat beslut, så är det ingen begäran om omprövning. Om den enskilde vidhåller att det är en begäran om omprövning, ska den avvisas (113 kap 7 och 19 §§ SFB).
- När den enskilde begär omprövning muntligt, och han eller hon trots information från oss om att begäran måste ske skriftligt, vidhåller att vi ska ompröva ärendet utifrån den muntliga begäran (113 kap. 7 § SFB).

Den enskilde kan begära att avvisningsbeslutet ska omprövas (113 kap. 7 § SFB). Därför ska beslutet förses med en omprövningshänvisning.

Läs mer om hur omprövning begärs i avsnitt 1.2.

Avvisning på grund av för sent inkommen begäran om omprövning och allmänna ombudet har överklagat beslutet

Om det allmänna ombudet har överklagat Försäkringskassans beslut och en begäran om omprövning eller överklagande från den enskilde har kommit in för sent ska den avvisas. Begäran/överklagandet ska dock ingå i förvaltningsrättens beslutsunderlag och därför skickas vidare till förvaltningsrätten.

Avvisning på grund av att sakfrågan omprövats eller prövats av domstol

I 113 kap. 7 § SFB står att omprövning inte får avse en fråga som avgjorts efter omprövning eller av domstol.

En begäran ska därför avvisas om sakfrågan redan har prövats och avgjorts av Försäkringskassan genom ett omprövningsbeslut eller av en domstol. I motiveringen till avvisningsbeslutet ska Försäkringskassan ange att det är därför begäran avvisas. Samma sak kan inte prövas på nytt, sakfrågan omfattas av negativ rättskraft. Avvisningsbeslutet ska förses med en omprövningshänvisning. Observera att detta även gäller i de fall omprövning inte har gjorts, men tiden för att begära omprövning är passerad (läs mer om detta i kap. 3).

När den enskilde är missnöjd med ett avvisningsbeslut som anger att saken redan har omprövats eller har prövats av domstol ska avvisningsbeslutet alltså omprövas med stöd av 113 kap. 10–11 §§ SFB, om begäran gjorts i tid (jfr HFD 2016 ref. 83).

Vid omprövningen ska Försäkringskassan bedöma om avvisningsbeslutet är riktigt det vill säga om den nya ansökan/begäran verkligen gällde samma sakfråga som tidigare prövats av Försäkringskassan i ett omprövningsbeslut eller av domstol. Om avvisningsbeslutet bedöms vara riktigt ska omprövningsbeslutet förses med en överklagandehänvisning.

1.4.2 Omprövning av avvisningsbeslut

När ursprungsbeslutet innebär att ansökan avvisats på grund av ett ofullständigt underlag och det vid omprövningen kommit in en komplettering som gör att saken kan omprövas, ska omprövningsbeslutet förses med en överklagandehänvisning. Saken, det vill säga frågan om rätt till förmånen, har då prövats två gånger. Se Domsnytt 2013:040.

Kommer underlaget in utan en begäran om omprövning ska Försäkringskassan kontakta den enskilde och informera om möjligheten att begära omprövning eller att lämna in en ny ansökan.

Om det däremot framkommer att underlaget redan fanns hos Försäkringskassan när avvisningsbeslutet fattades ska Försäkringskassan ändra avvisningsbeslutet med stöd av 113 kap. 3 § SFB och informera den enskilde om att ansökan nu kommer att behandlas. Därefter ska Försäkringskassan handlägga ansökan och fatta ett grundbeslut med en omprövningshänvisning (jfr JO-beslut 2962-2014).

1.4.3 Avskrivning

Försäkringskassan ska skicka ett avskrivningsbeslut i följande situationer:

- När den enskilde återkallar sin begäran om omprövning.
- När sakfrågan av någon anledning förfallit. Det kan till exempel vara när den enskilde begärt omprövning av ett interimistiskt beslut som blivit ersatt av ett slutligt beslut. För att omprövning av det slutliga beslutet ska göras måste den enskilde begära detta skriftligt och separat.

I SFB saknas regler om avskrivning. Ett beslut om avskrivning hanteras därför enligt reglerna i FL. Överklagandetiden är då tre veckor (44 § FL). Dessa beslut går som regel inte den enskilde emot. Man måste alltid överväga om beslutet ska förses med överklagandehänvisning. Läs mer om detta i vägledning 2004:7 *Förvaltningsrätt i praktiken*.

Avvisnings- och avskrivningsbeslut utfärdas av praktiska skäl skriftligt.

1.5 Omprövning - En ny fullständig prövning av sakfrågan

En omprövning innebär att myndigheten ska göra en ny fullständig prövning av sakfrågan. Detta för att dels rätta till eventuella felaktigheter i det tidigare beslutet, dels för att beakta situationer där det tidigare beslutet var rätt vid beslutstillfället, men där någon ny omständighet inträffat som kan påverka den enskildes rätt till ersättning. Du kan läsa mer om sakfrågan i avsnitt 1.5.1.

Enligt förarbetena till bestämmelsen i 20 kap. 10 § AFL, som numera ersatts av 113 kap. 7 § SFB, bör en omprövning göras av en annan tjänsteman än den som fattat det beslut som den enskilde begär omprövning av (prop. 1981/82: 88, s. 33 jfr. prop. 1977/78:20, s. 99).

Vid en omprövning får beslutet inte ändras till nackdel för den enskilde (113 kap. 8 § SFB).

1.5.1 Sakfrågan

Sakfrågan i samband med en omprövning gäller *vad* som ska prövas. *Vad* som ska prövas är i regel om den enskilde har *rätt till den ersättning* som han eller hon har ansökt om.

1.5.2 Ny fullständig prövning

Att vi gör en *ny fullständig prövning* av sakfrågan innebär att vi beaktar både de uppgifter som vägts in i bedömningen när ursprungsbeslutet fattades och eventuella nya omständigheter. Nya uppgifter kan vara uppgifter som den enskilde åberopar eller som på annat sätt kommit fram i samband med omprövningen. Vid en ny fullständig prövning gör vi även en ny förutsättningslös bedömning av rätten till ersättning. Det innebär att om vi vid omprövningen konstaterar att beslutet tidigare har avslagits på felaktiga grunder, så måste vi utreda och bedöma övriga förutsättningar som är aktuella för rätten till den ansökta ersättningen.

1.5.3 Prövningsram

En ny fullständig prövning av sakfrågan får aldrig gå utöver den *prövningsram* som gäller för det beslut som ska omprövas. Prövningsramen är *den yttre gränsen* för sakfrågan.

För att avgöra prövningsramen i ett ärende måste man skilja på *nya omständigheter* och *nya yrkanden* i samband med omprövningen. Att beakta nya omständigheter ingår i att göra en ny fullständig prövning. Nya yrkanden faller dock utanför prövningsramen och ingår alltså inte i den nya fullständiga prövningen. Som stöd för att avgöra om något är ett nytt yrkande kan man ställa sig frågan om den enskilde vid grundhandläggningen hade behövt komma in med en ny ansökan för att få sin sak prövad även i den del som har tillkommit.

Vilken prövningsram ett ärende har beror på vilken förmån det är man omprövar. Det är till exempel skillnad på att pröva rätten till en *dagersättning* (till exempel sjukpenning och föräldrapenning), en *stadigvarande förmån* (till exempel sjukersättning och arbetsskadelivränta) och *förmåner för längre perioder* (till exempel aktivitetsersättning och bostadsbidrag).

Vid *dagersättning* får prövningen

- inte gälla en längre period eller en högre omfattning än vad som prövats i ursprungsbeslutet
- inte gå utöver vad den enskilde yrkar på i sin begäran om omprövning. Det innebär att om den enskilde i sin begäran om omprövning yrkar på en kortare period eller en lägre omfattning än vad som prövats i ursprungsbeslutet, så krymper prövningsramen till det nya yrkandet.

Vid *stadigvarande förmåner* och *förmåner för längre perioder* får prövningen

- inte avse tid längre tillbaka än vad som prövats i ursprungsbeslutet
- inte avse en högre omfattning än vad som prövats i ursprungsbeslutet. Det skulle till exempel krävas en ny ansökan för att pröva en högre grad av sjukersättning än vad som prövats i ursprungsbeslutet
- inte avse något annat yrkande som skulle kräva en ny ansökan vid grundhandläggningen
- inte gå utöver vad den enskilde yrkar på i sin begäran om omprövning. Det innebär att om den enskilde yrkar på en kortare period eller lägre omfattning än vad som prövats i ursprungsbeslutet, så krymper prövningsramen till det nya yrkandet.

Inom prövningsramen för *stadigvarande förmåner* och *förmåner för längre perioder* ska man även att ta ställning till om den enskilde har rätt till ersättning någon gång mellan tidpunkten för ursprungsbeslutet och tidpunkten för omprövningsbeslutet.

När krymper prövningsramen?

Den yttre gränsen för sakfrågan, det vi kallar för prövningsramen, kan krympa från ursprungsbeslutet till omprövningen. Det gäller exempelvis om en enskild i begäran om omprövning ändrar sitt anspråk, till exempel från halv till en fjärdedels ersättning. I sådana fall ska vi bara ta ställning till det ändrade anspråket och pröva rätten till en fjärdedels ersättning.

Däremot ska aldrig prövningsramen i ett omprövningsärende inskränkas till att bara gälla vissa förutsättningar. Om till exempel ett beslut om assistans innehåller avslag på flera yrkanden, och den enskilde yrkar på att ett speciellt hjälpbehov var felaktigt

beräknat, så ska inte bara det speciella hjälpbehovet omprövas utan omprövningen ska omfatta alla de yrkanden som avslagits i ursprungsbeslutet.

Att den enskilde hänger upp sin argumentation på varför en förmån ska beviljas är inte samma sak som att denne ändrar sitt ursprungliga anspråk. Samtliga förutsättningar som är aktuella måste fortfarande prövas för att rätten till ersättning ska kunna bedömas. Men det kan vara lämpligt att utforma beslutsbrevet och motiveringen på ett sådant sätt att tyngdpunkten ligger på det som lyfts fram i begäran om omprövning.

1.5.4 Utredningsskyldighet inför omprövningsbeslut

110 kap. 13 SFB

Den handläggande myndigheten ska se till att ärendena blir utredda i den omfattning som dess beskaffenhet kräver.

Den enskilde är skyldig att lämna de uppgifter som är av betydelse för bedömningen av frågan om ersättning eller i övrigt för tillämpningen av denna balk.

Ett ärende ska därmed alltid utredas i den omfattning som behövs utifrån det specifika ärendets karaktär. Man ska varken utreda för mycket eller för lite.

Det är den enskilde som ansöker om en ersättning som har bevisbördan och som ska visa att han eller hon uppfyller förutsättningarna för att beviljas ersättningen. I Försäkringskassans utredningsskyldighet ingår dock att informera den enskilde om vad som eventuellt fattas.

Läs mer

Du kan läsa mer om Försäkringskassans utredningsskyldighet i vägledning 2004:7 *Förvaltningsrätt i praktiken*.

Ett ärende ska vara tillräckligt utrett inför det ursprungliga beslutet och det ska finnas en bra motivering i beslutsbrevet. Om ärendet ändå inte var tillräckligt utrett när vi fattade ursprungsbeslutet, och det inte tydligt framgår av beslutet vad som brustit eller fattats i underlagen, ska vi utreda ärendet när det omprövas.

Vi kan även behöva utreda ytterligare beroende på vad den enskilde framför i sin begäran om omprövning, eller om han eller hon kommer in med nya underlag. Utredningen kan alltså ha varit tillräcklig när vi fattade det ursprungliga beslutet, men på grund av nya uppgifter i samband med omprövningen *kan* vi behöva utreda mer. Om resultatet av utredningen blir en del av beslutsunderlaget, ska vi kommunicera den enskilde. Detta om det inte är uppenbart obehövt, till exempel om den enskilde beviljas den ersättning som han eller hon begärt (6, 9, 25 §§ FL).

Läs mer

Vägledning 2004:7 *Förvaltningsrätt i praktiken* beskriver utförligt vad som gäller för kommunikering. Där finns också ett metodstöd för hur kommunikering går till och vad man ska ta hänsyn till i olika situationer.

Om vi inte hade utrett tillräckligt när ursprungsbeslutet fattades, men det tydligt framgick under eventuell kommunikering och i ursprungsbeslutet vad det är som

brister i underlagen, så behöver vi inte utreda mer i samband med att ärendet omprövas. Den enskilde har då blivit anvisad vad som saknats och haft möjlighet att skicka in dessa uppgifter i samband med att han eller hon begärde omprövning. Detta är dock under förutsättning att det inte har tillkommit nya omständigheter vid tidpunkten för omprövningen som gör att ytterligare utredning kan behöva göras.

Om Försäkringskassan har försökt att komplettera uppgifter inför ursprungsbeslutet, men uppgifterna inte kom in då och de inte heller kommer in i samband med begäran om omprövning, har Försäkringskassan också fullgjort sin utredningsskyldighet.

1.5.5 Bedömningsutrymme

Bedömningsutrymmet ger den som fattar beslut möjlighet att ta hänsyn till omständigheterna i det enskilda ärendet. För att ta reda på vilket bedömningsutrymme som finns i olika situationer kan vi hämta stöd i förmånernas vägledningar.

Vi måste förhålla oss till den bedömning som gjorts i ursprungsbeslutet, men det innebär inte att vi måste göra samma bedömning i omprövningsbeslutet. Om vi när beslutet omprövas kommer fram till att ursprungsbeslutet är fel, ska det tydligt framgå i omprövningsbeslutet vilka omständigheter som gjort att Försäkringskassan ändrat sin bedömning. Det räcker inte med att göra en summarisk motivering, utan det ska framgå tydligt vad det är i underlaget som gjort att vi nu gör en annan bedömning, och om vi till exempel har lagt större vikt vid något än tidigare. Detta för att den enskilde ska förstå varför vi ändrat oss.

1.5.6 Lagändring, ny praxis, övergångsbestämmelser

Om lagreglerna har ändrats sedan ursprungsbeslutet fattats och övergångsbestämmelser saknas är huvudregeln att de nya bestämmelserna ska tillämpas vid omprövningen (se Domsnytt 2013:036).

Om Försäkringskassan tagit fram ett rättsligt ställningstagande eller ett Domsnytt som är tillämpligt på det beslut som ska omprövas ska den tolkning som ställningstagandet eller Domsnytt ger uttryck för användas vid omprövningen. Det är datumet för ställningstagandet eller Domsnytt som är avgörande för fr.o.m. vilken tidpunkt den ändrade tolkningen gäller.

Om ställningstagandet innebär att en ny rättstillämpning ska gälla fr.o.m. någon tidpunkt efter det att ursprungsbeslutet fattats kan ändring med stöd av 113 kap. 3 § SFB inte göras eftersom ändrad praxis inte är en grund för ändring med stöd av den paragrafen. Ursprungsbeslutet kan däremot komma att omprövas med stöd av 113 kap. 7 § SFB.

1.5.7 Beslut

Ett omprövningsbeslut ska vara skriftligt. Oavsett om omprövningen innebär att ursprungsbeslutet ändras eller inte ska omprövningsbeslutet innehålla en motivering som tydligt anger skälen till beslutet. Motiveringen är beslutsbrevets viktigaste del och ska bemöta de argument som den enskilde för fram i sin begäran och som har betydelse för beslutet.

Beslutet ska vara försett med en överklagandehänvisning. Detta behövs dock inte om den enskilde genom beslutet efter omprövning fullt ut fått vad han eller hon begärt (33 § andra stycket FL).

Ett överklagande ska göras inom två månader från den dag den enskilde fick del av beslutet. Om det allmänna ombudet överklagar beslutet ska det ske inom två månader från den dag då beslutet meddelades (113 kap. 20 § SFB).

Enligt FKAR 2010:7 till 113 kap. 7 § SFB bör en omprövning göras inom sex veckor från det att begäran om omprövning kom in till Försäkringskassan, om det inte finns särskilda skäl mot det. JO har vid ett flertal tillfällen understrukit betydelsen av detta och också betonat att varken omorganisation eller ökad ärendeströmning utgör sådana särskilda skäl som motiverar en utdragen handläggning (JO:s beslut, dnr 2898-2009). Den enskilde måste ha möjlighet att inom en rimlig tid få sin sak prövad av domstol och det är därför av stor vikt att Försäkringskassan driver ärendet framåt och omprövar ärendet inom en godtagbar tid (se t.ex. JO:s ämbetsberättelse 2004/05 s. 323). Sådana särskilda skäl som kan motivera att en omprövning görs efter sex veckor kan vara att den enskilde behöver anstånd och lämnar godtagbara skäl för detta. I sådana fall kan anstånd av rimlig längd beviljas. Om den enskilde inte lämnar några skäl alls bör anstånd beviljas till och med utgången av tiden för begäran om omprövning (JO:s beslut, dnr 3063:2002). Se vidare i metodstöd 1.6.2 om bedömning om beslut kan fattas före tvåmånadersfristens utgång.

Läs mer

Läs mer om anstånd i vägledning 2004:7 *Förvaltningsrätt i praktiken*.

1.6 Metodstöd

1.6.1 Metodstöd – utredning när ett beslut omprövas

När en enskild kommer in med en begäran om omprövning, kan du behöva utreda ärendet för att få ett fullständigt beslutsunderlag. För att avgöra om utredningen och beslutsunderlaget är tillräckligt bör du ställa dig följande tre frågor:

1. Är det troligt att det finns mer att hämta in?
2. Är det troligt att det i så fall påverkar?
3. Kan jag ta ställning i ärendet enligt reglerna för den aktuella förmånen utan att hämta in ytterligare underlag?

Syftet med att utreda är att få ett tillräckligt underlag för att kunna fatta beslut. Om det sedan tidigare finns ett tillräckligt underlag ska du inte utreda vidare även om det kan finnas uppgifter som ytterligare kan stödja utfallet i ärendet.

När ett ärende behöver utredas ytterligare är det vanligtvis du som är omprövare på omprövningsenheten som gör utredningen. Det gör du genom att kontakta till exempel den enskilde, läkaren, arbetsgivaren eller någon annan aktör för att hämta in uppgifter. Du kan även konsultera den försäkringsmedicinska rådgivaren eller den försäkringsodontologiska rådgivaren, se riktlinjerna 2009:01 *Försäkringsmedicinsk- och odontologisk kompetens i ärenden som omprövas eller överklagas, och som handläggs i ÅHS*.

I vissa situationer kan det vara lämpligt att utredningen eller en del av den genomförs vid ett annat verksamhetsområde än vid omprövningsenheten. Exempel på sådana situationer är när det krävs ett personligt möte tillsammans med den enskilde eller när omprövningsenheten saknar de tekniska förutsättningarna som krävs för att beräkna en ersättning. Riktlinjerna *Samverkan mellan omprövningsenheten och andra verksamhetsområden* (2010:10) beskriver hanteringen i situationer när omprövaren bedömer att ärendet behöver utredas av ett annat verksamhetsområde.

1.6.2 Metodstöd – bedömning om beslut kan fattas före tvåmånadersfristens utgång

Den enskilde har två månader på sig att begära omprövning. När som helst inom denna tid kan personen komma in med uppgifter som han eller hon anser ska tillföras ärendet innan det avgörs. I normalfallet antas den enskilde ha tagit emot beslutet tre dagar efter beslutsdatumet, vilket gör att tvåmånadersfristen är beräknad utifrån denna dag om inte annat framgår.

- Om omprövningsbeslutet innebär att den enskildes begäran får helt bifall till sin begäran behöver ingen hänsyn tas till tvåmånadersfristen.
- Innebär omprövningen att tidigare beslut inte ändras eller att det endast delvis ändras till den enskildes fördel måste du avgöra om han eller hon planerar att komma in med ytterligare handlingar eller uppgifter innan du fattar beslut.

Normalt begär den enskilde anstånd när denne vill komma in med ytterligare underlag eller uppgifter. Om så inte är fallet måste du själv uppmärksamma eventuella signaler om att den enskilde vill lämna ytterligare uppgifter. Det är därför viktigt att aktivt bedöma om du kan fatta beslut eller om du behöver kontakta honom eller henne först.

- Om den enskilde har begärt anstånd måste du bevilja detta med åtminstone så lång tid som återstår av tvåmånadersfristen. Kortare tid beviljas på den enskildes begäran. Beslutet om anstånd ska normalt vara skriftligt. Dokumentera ditt ställningstagande i journalen. I förekommande fall dokumenterar du även den enskildes önskan om kortare tid.
- Om du tror att den enskilde planerar att skicka in fler handlingar ska du muntligt eller skriftligt meddela ett sista datum för att göra det. Slutdatumet får inte infalla före tvåmånadersfristens utgång om inte den enskilde själv vid samtalet ber om en kortare tid. Informera om att beslutet kommer att fattas efter det datum som du angivit eller ni kommit överens om. Dokumentera detta i journalen. Har du haft en muntlig kontakt med den enskilde kan det ibland vara lämpligt med en skriftlig bekräftelse. Ärendet kan avgöras först efter att tidsfristen inklusive eventuella skanningsdagar är ute.
- Om inget tyder på att den enskilde vill komma in med ytterligare uppgifter dokumenterar du ditt ställningstagande om att anstånd eller fortsatt utredning inte är aktuellt. Ärendet kan sedan avgöras utifrån fastställd turordning.
- Om du under din handläggning har begärt en komplettering från den enskilde med ett slutdatum som infaller före tvåmånadersfristens utgång, kan du fatta beslut efter att tidsfristen, inklusive eventuella dagar för inskanning, är ute. Om den enskilde önskar förlängd tid för att komma in med handlingar måste du göra enligt första punkten ovan. Samma handläggning gäller vid en eventuell kommunikering.
- Om den enskilde har begärt förtur kan du som regel utgå ifrån att ärendet kan avgöras utan komplettering. Läs igenom begäran och eventuella bilagor för att kunna ta ställning till om förtur kan beviljas eller inte, samt om den enskilde bör kontaktas för eventuell komplettering. Dokumentera ditt ställningstagande i journalen. Om du beviljar förtur kan du avgöra ärendet direkt. I annat fall hanterar du ärendet på något av de ovanstående sätten.

1.6.3 Metodstöd- bildande av omprövningsakt

Huvudregeln är att alla handlingar från ursprungsärendet ska finnas med i omprövningsakten. Man kan dock göra undantag om en sådan hantering skulle tynga handläggningen i onödan. I sådana fall ska det framgå av journalen i omprövningsärendet att omprövningsakten bara innehåller de handlingar från ursprungsakten som har betydelse för beslutet som ska omprövas.

De kopierade handlingarna från ursprungsakten i ÄHS eller pappersakten bildar tillsammans med de handlingar som tillkommer under omprövningsförfarandet omprövningsakten.

1.6.4 Metodstöd – hantering av handlingar som kommit in i samband med begäran om omprövning

Om det kommer in handlingar i samband med omprövning som kan ha betydelse för handläggningen av kommande anspråk är det viktigt att omprövningsenheten informerar den handläggande enheten. Det är viktigt eftersom Försäkringskassan i annat fall riskerar att inte agera utifrån de uppgifter som kommit in, vilket kan leda till felaktiga beslut eller att vi behöver kontakta den enskilde på nytt. Det kan även leda till onödiga återkrav och överklagningar. Hur informationen ska vidarebefordras framgår av processen för att ompröva beslut.

1.6.5 Metodstöd – arkivering av ärenden som handläggs i pappersakt

Omprövningar som handläggs i pappersakt ska arkiveras på den enhet där beslutet efter omprövning meddelades. Leverans till Försäkringskassans Centralarkiv kan tidigast ske efter överklagandetidens utgång och då efter överenskommelse med Centralarkivet.

1.6.6 Metodstöd – hantering av begäran om omprövning eller komplettering av begäran som kommer in till en annan enhet än omprövningen

När en begäran om omprövning eller komplettering kommer in i pappersform till en annan adress än den som det hänvisas till i ursprungsbeslutet, ska enheten som tar emot handlingen identifiera och diarieföra den så snart som möjligt (5 kap. 1 § OSL). Normalt ska handlingen diarieföras samma dag som den kommer in, men senast dagen efter det (se JO:s beslut, dnr 2623-2011 och *Riktlinjer för hantering och diarieföring av allmänna handlingar 2005:5*). Hur handlingen ska diarieföras beror på om den handläggs i ÄHS eller i pappersakt.

Läs mer

I *Användarhandledning Omprövning och överklagande i ÄHS* kan du läsa om hur man diarieför en handling när omprövningen handläggs i ÄHS. Men om begäran kommit in över disk till ett servicekontor gäller en särskild hantering, se rutinen för post hos servicekontor.

Handläggs ärendet i en pappersakt ska handlingen först diarieföras i diariestödet, och sedan skickas till den omprövningsenhet som handlägger det. Ärenden som gäller det statliga tandvårdsstödet eller som ska diarieföras på en juridisk person förvaras i pappersakter.

Läs mer

Vilken omprövningsenhet som handlägger de här ärendena kan du läsa om i *Användarhandledning Omprövning och överklagande i ÄHS*.

Ibland behöver den enhet som tar emot en handling kontakta den enskilde för att fråga om den är en begäran om omprövning. En sådan utredning ska journalföras i wimimall 90007, och ett omprövningsärende ska skapas enligt beskrivningen i *Användarhandledning Omprövning och överklagande i ÄHS*. Om ärendet handläggs i

ÄHS, ska utredningen och begäran om omprövning skickas för skanning. Om ärendet handläggs i en pappersakt, ska begäran om omprövning diarieföras i diariestödet, och tillsammans med utredningen skickas till den omprövningsenhet som handlägger ärendet. Omprövningsenheten ska utreda övriga formkrav som anges i avsnitt 1.3.

Läs mer

I användarhandledningen *Omprövning och överklagande i ÄHS* kan du även läsa om hur man ska göra om begäran om omprövning eller kompletteringar kommit in via inläsningscentralen och hamnat på någon av följande platser i ÄHS:

- Begäran eller komplettering har fördelats till postfack hos registerförande kontor.
- Begäran eller komplettering har fördelats till ett pågående ärende som inte är ett omprövningsärende.
- Begäran eller komplettering har fördelats till Detektionens postfack.

För begäran om omprövning eller kompletteringar som kommit in via e-postmeddelande till kundcenter gäller en särskild hantering.

Läs mer

Du kan läsa mer om hur begäran om omprövning eller kompletteringar som kommit in via e-post till kundcenter ska hanteras i *Användarhandledning Omprövning och överklagande i ÄHS*.

Det är viktigt att följa rutinerna i användarhandledningen för att begäran om omprövning och kompletteringar som ska skannas skickas till rätt adress. När handlingarna skickas till rätt adress arkiveras de för all framtid i stället för att gallras efter en viss tid.

2 Ändring enligt 113 kap. 3 § SFB

Information om hur Försäkringskassans beslut kan rättas eller ändras enligt SFB och förvaltningslagen finns i Vägledning 2018:1 *Rättelse och ändring av beslut enligt socialförsäkringsbalken och förvaltningslagen*. Där finns det också ett metodstöd om hur vi hanterar rättelsebeslut efter att det har kommit in en begäran om omprövning eller ett överklagande.

3 Laga kraft, rättskraft, litis pendens, inhibition och verkställighet

Att ett beslut vinner laga kraft betyder att det inte har klagats på inom tidsfristen. Detta innebär att beslut som kan omprövas enligt 113 kap. 7 § SFB vinner laga kraft om den enskilde inte begär omprövning inom tidsfristen. Detsamma gäller om ett beslut som ska överklagas till förvaltningsrätt eller en dom från domstol inte överklagas inom tidsfristen.

Om ett omprövningsbeslut som vunnit laga kraft är oriktigt eller felaktigt, och det inte ändras enligt 113 kap. 3 § SFB eller 36–38 §§ FL, så kan den enskilde bara få beslutet ändrat genom resning, se kapitel 6.

3.1 Negativ rättskraft och res judicata

Att ett beslut har fått negativ rättskraft innebär att sakfrågan har prövats slutligt och inte kan tas upp på nytt. Negativ rättskraft omfattar både domstolsbeslut och Försäkringskassans beslut som vunnit laga kraft.

Ett gynnande beslut för den enskilde vinner negativ rättskraft när det förfallit till betalning. Det innebär att beslutet endast i vissa situationer kan ändras till nackdel för den enskilde.

Läs mer

Du kan läsa mer om ändring i vägledning 2018:1 *Rättelse och ändring av beslut enligt socialförsäkringsbalken och förvaltningslagen*.

Res judicata innebär att sakfrågan är rättskraftigt avgjord (vunnit laga kraft) genom dom i domstol. Domen utgör därmed ett hinder mot en ny talan avseende samma sak, så kallad res judicata. En ny ansökan gällande samma sak ska därför avvisas på den grunden.

Försäkringskassans beslut som omfattas av SFB och som vunnit laga kraft omfattas av negativ rättskraft

Av 113 kap. 7 § SFB framgår att Försäkringskassan inte får pröva en sak som avgjorts efter omprövning. När Försäkringskassan har fattat ett beslut efter omprövning har myndigheten prövat sakfrågan två gånger. Det skulle därför framstå som olämpligt att den som beslutet angår ska kunna begära omprövning av samma fråga ytterligare en gång. Därför infördes en bestämmelse i 113 kap. 7 § SFB som utesluter möjligheten att ompröva ett beslut som har meddelats efter omprövning (prop. 2008/09:200 s. 578).

HFD har i ett avgörande förklarat att ett lagakraftvunnet omprövningsbeslut om återkrav av livränta hade vunnit negativ rättskraft och därför inte skulle prövas på nytt (HFD 2013 ref. 68).

HFD har också i ett senare avgörande förtydligat att den enskildes rätt till en ny prövning av en fråga om återkrav av livränta som avgjorts i ett lagakraftvunnet beslut bör bedömas på samma sätt oavsett om det skett någon omprövning av beslutet eller inte (HFD 2016 ref. 83). HFD säger att en enskild som inte i tid begär omprövning av ett beslut med följd att det vinner laga kraft förlorar sin rätt till en ny prövning av den fråga som beslutet avser (se Domsnytt 2017:007).

Slutligen konstaterade HFD att bestämmelsen i 113 kap. 19 § SFB skulle sättas ur spel om den enskilde genom en ny ansökan fick rätt till en ny prövning, trots att han eller hon försuttit möjligheten att begära omprövning.

HFD:s avgöranden rörde ärenden där Försäkringskassan tagit initiativ till en prövning (återkrav). Men en konsekvens av domstolens resonemang är att principen att Försäkringskassans beslut vinner negativ rättskraft ska gälla även i ansökningsärenden.

Detta innebär att de beslut Försäkringskassan fattar som omfattas av omprövningsregeln i 113:7 SFB vinner negativ rättskraft när besvärstiden gått ut. Försäkringskassan kan alltså inte ta upp en sak som redan har prövats (se vidare nedan; Samma sakfråga eller en ny fråga). Det gäller oavsett om det är en begäran om omprövning som kommer in för sent eller om det är en ny ansökan som rör samma sakfråga. Båda ska avvisas. Det är endast om den nya ansökan innebär nya förutsättningar, som till exempel en ny tidsperiod, som ansökan kan prövas i de delar som inte prövats tidigare. Ansökan ska avvisas i de övriga delarna.

För de av Försäkringskassans beslut som inte omfattas av omprövningsregeln i 113:7 SFB är det fortsatt så att ett lagakraftvunnet beslut vinner negativ rättskraft endast om frågan har avgjorts i domstol (RÅ 2005 ref. 16, jmf även RÅ 2004 ref. 69 och RÅ 2002 ref. 61).

För att kunna avgöra när den enskilde tagit del av beslutet se vidare i avsnitt 1.3.3 rättidsprövning.

Samma sakfråga eller en ny fråga

RÅ 2010 ref. 1 ger exempel på hur man bedömer om det är frågan om samma sak eller inte. Avgörandet gällde två återkravsbeslut för samma tidsperiod och med delvis samma belopp. Det som skilde var att det var olika händelseförlopp som låg till grund för återkraven. Det var därför inte frågan om samma sak.

Regeringsrätten skriver: Det första beslutet baserade sig på uppgifter om att en annan person hade bott i S lägenhet under den aktuella tiden. Däremot ifrågasattes inte att S själv hade bott där och därmed inte heller att hon i och för sig varit berättigad till bostadstillägg, om än med ett lägre belopp än vad som utbetalats till henne. Till grund för det andra beslutet låg information om att S hade hyrt ut lägenheten i andra hand och att hon själv inte hade bott i den. Mot denna bakgrund ansågs hon över huvud taget inte berättigad till bostadstillägg. Om någon annan person hade bott i lägenheten och i så fall vem var utan betydelse. Av det anförda framgår att det är skilda händelseförlopp som lagts till grund för de båda besluten. Det förhållandet att besluten avser samma tidsperiod och delvis samma belopp medför ingen annan bedömning. Det nu aktuella beslutet avser således inte samma sak som rättskraftigt avgjorts genom kammarrättens dom.

Som nämnts ovan vinner både Försäkringskassans beslut och domstols domar negativ rättskraft. Det innebär att om en enskild som tidigare har fått en sak prövad ansöker på nytt för att Försäkringskassan ska pröva samma fråga, förhindrar det en ny sakprövning. Då ska Försäkringskassan avvisa yrkandet i den del som tidigare har prövats. Ett sådant beslut ska fördes med en hänvisning om hur den enskilde begär omprövning. Se även vad som sägs om avvisningsbeslut i avsnitt 1.4.1.

Att en enskild lämnar in ny bevisning, exempelvis ett nytt läkarintyg, innebär normalt inte att det är en ny fråga om ansökan fortfarande gäller samma förmån, under samma tid och för samma besvär. Om det enbart är diagnosen som förändrats på samma sjukdomsbesvär som prövats tidigare är det inte en annan sakfråga (se Domsnytt 2014:007).

När den enskilde lämnar in en ny ansökan om samma förmån, men där från-och-med-tidpunkten är en annan, gäller denna ansökan inte samma sakfråga som

ansökan nummer ett. Ansökan nummer två kan därför handläggas utan hinder av att den enskilde har begärt omprövning eller överklagat beslutet beträffande ansökan nummer ett.

Exempel

1. Sophie har den 4 februari ansökt om underhållsstöd för barnet Niklas från och med januari månad. Försäkringskassan har den 19 juli beslutat att avslå denna ansökan. Sophie har begärt att beslutet ska omprövas. Omprövningsenheten har ännu inte meddelat sitt beslut.
2. Sophie ansöker den 9 maj om underhållsstöd för barnet Niklas från och med april månad. Denna ansökan gäller inte samma sakfråga som tidigare ansökan, eftersom den gäller en annan från-och-med-tidpunkt. Kontoret kan därför pröva barnets rätt till underhållsstöd från och med april, utan att först kontakta Sophie eller omprövningsenheten.

3.2 När sakfrågan redan är överklagad till domstol – litis pendens

Litis pendens betyder att det pågår prövning av sakfrågan i domstol. Det medför att Försäkringskassan inte kan pröva samma sak, samma fråga.

Försäkringskassan ska avvisa en begäran om att pröva samma fråga, det vill säga samma sak igen, när den enskilde redan har överklagat ett beslut i frågan till domstol. Det beror på att saken redan är föremål för prövning i domstol. Det föreligger litis pendens.

Det gäller alltså att avgöra om det är frågan om samma sak i den nya ansökan som i den ansökan som prövas i domstol. Har det sänts in nytt material som gör att händelseförloppet är ett annat är det inte frågan om samma sak. Se RÅ 2010 ref. 1 ovan.

3.3 Metodstöd – negativ rättskraft och res judicata

När en ny ansökan kommer in innan den första ansökan om samma sakfråga har avgjorts finns ingen negativ rättskraft eller res judicata

När den enskilde kommer in med en ansökan till Försäkringskassan börjar vi att utreda ärendet. Om den enskilde kommer in med ytterligare en ansökan med samma anspråk som tidigare, ska du kontakta den enskilde och fråga vad hon eller han har för avsikt med sin andra ansökan. Det gäller om den andra ansökan kommer in innan vi har hunnit meddela beslutet i det första ärendet.

I nedanstående tabell framgår det hur vi hanterar ytterligare ansökningar om samma förmån som i den första ansökan. Tänk dock på att även om dokumentet som kommit in heter *ansökan* kan det vara en komplettering till den ansökan som ännu inte är avgjord.

När en ny ansökan kommer in och den ...	så ska ...
delvis gäller en annan period än den första ansökan	du handlägga den första ansökan skyndsamt och meddela beslutet. Handlägg även den andra ansökan* i den del den inte stämmer överens med den första ansökan, och meddela den enskilde beslutet. Informera i beslutet om att ansökan för övrig tid redan har prövats i det första beslutet.
enskilde uttryckligen vill ha sin sak prövad två gånger och avsikten inte är att komplettera den första ansökan	du handlägga den första ansökan skyndsamt och meddela den enskilda beslutet. Vänta in att det första beslutet vinner laga kraft. Det tar två månader. Besluta sedan att avvisa ansökan nummer två på grund av negativ rättskraft.
är inlämnad av misstag och därför återkallas	du handlägga den första ansökan och meddela beslutet. Avskriv den andra ansökan och meddela beslutet till den enskilde.

* Handlägg på samma sätt om det kommer in en ansökan nummer tre, fyra och så vidare.

Handläggning av en ny ansökan som gäller samma sakfråga som redan avgjorts i ett tidigare beslut

Om det kommer in en ny ansökan, som gäller samma sakfråga som avgjorts i ett tidigare beslut, ska du utreda om den nya ansökan kommit in senare än två månader från den dag som den enskilde fick del av det första beslutet. Den utredningen kallas för rättidsutredning.

Rättidsutredningen ska göras för att fastställa om det första beslutet har vunnit laga kraft. Beslutet vinner laga kraft när tiden för att begära omprövning har gått ut.

Har tiden för att begära omprövning inte gått ut, eller om det redan finns ett pågående omprövningsärende, ska du kontakta den enskilde för att fråga varför hon eller han lämnat in en ny ansökan.

Du kan också behöva utreda om det verkligen är samma sakfråga som tidigare, eller om den nya ansökan bara delvis gäller samma sakfråga. Därefter får du avgöra i vilka delar den nya ansökan kan prövas (de nya sakfrågorna), och i vilka delar som den ska avvisas.

1. En ny ansökan kommer in *tidigare* än två månader från den dag som den enskilde tog del av beslutet

När en ny ansökan kommer in och ...	så ska ...
det inte finns någon begäran om omprövning	<p>du handlägga den nya ansökan i den del som inte redan har prövats i det tidigare beslutet, och meddela beslutet.</p> <p>Kontakta den enskilde för att fråga om hans eller hennes avsikt är att begära omprövning av det tidigare beslutet, om det inte klart framgår att det är en rättelse som den enskilde begär.</p> <p>Om den enskilde inte begär omprövning, ska du vänta in att tidigare beslut vinner laga kraft, vilket det gör två månader efter att det första beslutet fattades. Besluta sedan om avvisning av den nya ansökan på grund av negativ rättskraft.</p>
det finns en begäran om omprövning som ännu inte avgjorts	<p>du ta reda på om den enskilde vill att vi prövar ärendet på nytt, och om han eller hon vill komplettera sin begäran om omprövning med den nya ansökan.</p> <p>Om den enskilde vill att vi prövar ärendet på nytt ska du handlägga den nya ansökan i den del som inte redan har prövats i det tidigare beslutet. När du har gjort det ska du meddela beslut i den del som inte tidigare har prövats. För att pröva en ny ansökan kan du behöva kontakta omprövningsenheten för att ta reda på när omprövningsbeslutet fattas. Det här gör du för att kunna fastställa vilken period som återstår att pröva utifrån den nya ansökan.</p> <p>Om den enskilde vill komplettera sin begäran om omprövning med den nya ansökan, ska du kontakta omprövningsenheten och informera om det.</p>
vi redan har meddelat den enskilde omprövningsbeslutet	<p>du ta reda på om den enskilde vill att vi gör en ny förstagångsprövning, att vi omprövar beslutet eller att omprövningsbeslutet överklagas.</p> <p>Om den enskilde vill att vi gör en ny förstagångsprövning, ska du utreda den del av den nya ansökan som inte redan har omprövats, och meddela den enskilde beslutet. Du ska besluta om avvisning i den del av ansökan som prövats i tidigare omprövningsbeslut (113 kap 7 § SFB).</p> <p>Om den enskilde vill att vi ska ompröva beslutet igen, ska du besluta om avvisning med hänvisning till att Försäkringskassan inte kan ompröva samma sakfråga mer än en gång (113 kap 7 § SFB).</p> <p>Om den enskilde vill överklaga omprövningsbeslutet, ska du lämna en impuls till omprövningsenheten om att ett överklagande är inlämnat i ett förmånsärende. Hur du gör finns beskrivet i <i>Användarhandledning Omprövning och överklagande i ÅHS</i>.</p>

2. En ansökan kommer in *senare* än två månader från den dag som den enskilde tog del av beslutet.

När en ny ansökan kommer in och ...	så ska ...
det inte finns någon begäran om omprövning	<p>du handlägga den del av den nya ansökan som inte redan har prövats i det tidigare beslutet, och meddela beslutet.</p> <p>Besluta om avvisning av ansökan i den del som tidigare är prövad, med hänvisning till att tidigare beslut har vunnit laga kraft och att samma sakfråga inte kan prövas igen.</p>
det finns en begäran om omprövning som ännu inte avgjorts	<p>du handlägga den nya ansökan i den del som inte redan har prövats i det tidigare beslutet, och meddela beslutet.</p> <p>Kontakta omprövningsenheten och informera om att ny information till omprövningen är inlämnad i ett förmånsärende.</p> <p>Vänta in omprövningsbeslutet. Besluta om avvisning av ansökan i den del som tidigare är omprövad, med hänvisning till att Försäkringskassan inte kan ompröva samma sakfråga igen (113 kap 7 § SFB).</p>
omprövningen redan har avgjorts	<p>du ta reda på om den enskilde vill överklaga omprövningsbeslutet, att vi gör en ny prövning eller att vi omprövar ärendet igen.</p> <p>Om den enskilde vill överklaga omprövningsbeslutet, ska du lämna en impuls till omprövningsenheten om att ett överklagande har kommit in i ett förmånsärende. Hur du ska göra är beskrivet i <i>Användarhandledning Omprövning och överklagande i ÅHS</i>.</p> <p>Om den enskilde vill att vi ska pröva ärendet på nytt, ska vi utreda den nya ansökan i den del som inte redan har omprövats. När vi har prövat ärendet på nytt ska vi meddela den enskilde beslutet.</p> <p>I den del som tidigare är omprövad, ska vi besluta om avvisning av ansökan med hänvisning till att Försäkringskassan inte kan ompröva samma sakfråga igen (113 kap 7 § SFB).</p> <p>Om den enskilde vill att en ny omprövning görs, ska vi besluta om att avvisa ärendet med hänvisning till att Försäkringskassan inte kan ompröva samma sakfråga igen (113 kap 7 § SFB). Vi ska inte avvisa med hänvisning till att begäran om omprövning har gjorts för sent.</p>

En ny ansökan om en förmån kommer in tillsammans med ett överklagande av tidigare beslut

Hur du ska handlägga ärendet när det kommer in en ny ansökan tillsammans med ett överklagande finns beskrivet i Arbetsbeskrivning 1: *Hantera överklagan till förvaltningsrätt*, under aktiviteten Hantera övriga impulser i överklagan.

En ny ansökan om en förmån kommer in efter att en dom meddelats i samma fråga:

När det kommer in en ny ansökan om en förmån, ska vi besluta om att avvisa ansökan på grund av att anspråket redan har prövats i domstol (res judicata).

Omprövningshänvisning i avvsningsbeslut

Följande beslut ska förses med en hänvisning om att den enskilde kan begära omprövning inom två månader:

- Beslut om avvsningsbeslut på grund av att Försäkringskassan redan har meddelat ett beslut om samma sak, och det tidigare beslutet har vunnit laga kraft (negativ rättskraft).
- Beslut om avvsningsbeslut på grund att Försäkringskassan redan har omprövat ett beslut om samma sak (113 kap 7 § SFB).
- Beslut om avvsningsbeslut på grund av att domstol redan har avgjort samma sak (113 kap 7 §)

3.4 Metodstöd – när det redan pågår en prövning av frågan i domstol (litis pendens)

När det kommer in en ny ansökan till Försäkringskassan och det redan pågår ett mål i en domstol om samma eller delvis samma fråga, ska den processjuridiska enheten meddela domstolen i det fall Försäkringskassan frångår sin tidigare bedömning. Se JO-beslut 4257-2007, där Försäkringskassan bedömde att den nya ansökan inte var samma fråga som samtidigt prövades i domstol. Försäkringskassan biföll ansökan. JO kritiserade endast att Försäkringskassan inte hade meddelat domstolen sitt beslut.

3.5 Verkställighet

Ett beslut (eller en dom) i ett ärende om förmåner enligt SFB gäller omedelbart om inte något annat har förordnats i beslutet eller bestämts av den domstol som prövat beslutet (112 kap. 5 § SFB). Att ett beslut vunnit laga kraft är alltså inte någon förutsättning för att det ska gälla och kunna verkställas.

Ett omprövningsbeslut, dom eller ett beslut från domstolen ska verkställas skyndsamt. JO har vid flera tillfällen kritiserat Försäkringskassans hantering av verkställande av domar. Det finns därför ett behov av att påminna om kravet på skyndsamt. Med skyndsamt menas så fort som möjligt, det vill säga utan onödig tidspilla och så fort som saken tillåter.

JO har i ett beslut påtalat Försäkringskassans skyldighet att aktivt verka för att verkställighet sker snarast. ”Den långa handläggningstiden synes dock framför allt ha orsakats av att handläggningen inte har drivits framåt i den utsträckning som rimligen kunde förväntas. Som exempel kan nämnas att begärda kompletteringar inte har följts upp tillräckligt skyndsamt, [...] Till följd av att det funnits såväl brister som passivitet i hanteringen av ärendet verkställdes förvaltningsrättens dom först den 23 april 2014, d.v.s. drygt sju veckor efter det att Försäkringskassan hade fått del av den. Försäkringskassan förtjänar kritik för sin långsamma och bristfälliga hantering av verkställighetsärendet.”(JO:s beslut den 18 december 2014, dnr 2401-2014)

JO har vidare uttalat att ett visst dröjsmål med verkställigheten kan godtas i väntan på beslut i inhibitionsfrågan om Försäkringskassan har framställt yrkande om detta. Detta förutsätter dock att inhibitionsyrkandet väcks snarast. I annat fall ska domen verkställas. (JO:s beslut den 11 juni 2010, dnr 4748-2009)

I vissa fall innebär verkställande av en dom att Försäkringskassan ska fatta ett beslut. JO har vid granskning av beslut om verkställighet understrukit vikten av att formulera dessa beslut tydligt. "Under den följande rubriken 'Försäkringskassans motivering' framstod det ibland som att det var Försäkringskassan som hade beslutat om den ersättning som domstolen, med ändring av kassans beslut, hade funnit den försäkrade berättigad till. ChefsJO framhöll att det ska vara lätt för mottagaren att se vad det är för ett slags beslut och att detta därför bör framgå inledningsvis. ChefsJO betonade också vikten av att ett verkställighetsbeslut formuleras på ett sådant sätt att det inte kan uppstå missförstånd om vad som har avgjorts av domstol respektive av Försäkringskassan." (JO:s inspektionsprotokoll, dnr 1705-2014)

3.6 Verkställighet av mål efter återförvisning

En enskild ska inte komma i ett sämre läge när domstolen av utredningsskäl återförvisar målet till Försäkringskassan, än om domstolen i stället hade avgjort målet i sak. Försäkringskassans prövning får alltså, enligt principen om reformatio in pejus, inte medföra någon nackdel för den enskilde i förhållande till det överklagade beslutet. (jfr HFD 2013 ref 1).

3.7 Metodstöd – verkställighet av omprövningsbeslut eller domstolsavgörande

När omprövningsenheten eller en domstol har ändrat Försäkringskassans beslut, ska omprövningsbeslutet eller domstolsavgörandet verkställas skyndsamt. Ett omprövningsbeslut eller ett domstolsavgörande kan också påverka Försäkringskassans senare beslut. Avgörandet kan även innebära att Försäkringskassan måste fatta nya beslut om andra förmåner eller i andra frågor.

Omprövningsenheten eller en domstol har avgjort att den enskilde har rätt till ersättning

Om det i ett omprövningsbeslut eller i en dom kommer fram att en enskild har rätt till en förmån, ska Försäkringskassan inte utreda frågan ytterligare. Om en annan förmån eller till exempel försörjningsstöd har betalats ut för samma period, ska avräkning göras för detta.

Läs mer

Du kan läsa mer om avräkning i vägledning 2005:1 *Utbetalning av förmåner, bidrag och ersättningar*

Om du som är handläggare ser att en förmån inte kan beviljas efter ett omprövningsbeslut eller ett domstolsavgörande, ska du omedelbart kontakta omprövningsenheten eller den processjuridiska enhet som ansvarar för ärendet eller målet. Detta om anledningen till att förmånen inte kan beviljas inte framgår av beslutet eller avgörandet. Det kan till exempel vara när vi ska fastställa ett försäkringsfallsår och ser att den enskilde inte har rätt till sjukersättning. Avvakta med verkställigheten tills den fortsatta hanteringen är avgjord efter kontakten med omprövningsenheten eller den processjuridiska enheten.

En domstol fastställer något annat än om den enskilde har rätt till ersättning

Om domstolen bedömt eller avgjort något annat förhållande än om den enskilde har rätt till ersättning, måste Försäkringskassan fatta beslut om ersättning. Något annat än rätten till ersättning kan till exempel vara om den enskilde har viss nedsatt arbetsförmåga. Det är viktigt att det framgår i beslutet om ersättning vad som är

domstolens avgörande och vad som är Försäkringskassans beslut. Detta eftersom en eventuell omprövning inte får omfatta domstolens avgörande.

Efterföljande beslut som påverkas av ändringen

När det tillförs nya uppgifter till omprövningsbeslutet eller domstolsavgörandet kan uppgifterna även påverka bedömningen i efterföljande ärenden. Efterföljande ärenden är ärenden som har beslutats före ursprungsbeslutet ändrades. Om bedömningen i efterföljande beslut påverkas, kan det innebära att Försäkringskassan måste pröva om dessa efterföljande beslut ska ändras. Prövning av de efterföljande besluten måste göras enligt 113 kap. 3 § punkt 2 SFB; uppenbart ofullständigt eller felaktigt underlag. Om omprövningsbeslutet eller domstolsavgörandet gäller för en viss tid, och den tiden sträcker sig förbi ett senare beslut, ska det senare beslutet inte ändras.

Exempel

Försäkringskassan har beslutat om Joakims SGI vid tre tillfällen.

1. Den 15 december 2016 beslutades att SGI:n skulle vara 300 000 kronor.
2. Den 2 mars 2017 beslutades SGI:n enligt samma SGI-uppgift som tidigare, alltså 300 000 kronor.
3. Den 19 januari 2018 beslutades att SGI:n skulle vara 350 000 kronor.

I en dom den 15 maj 2018 ändrar domstolen Joakims SGI som beslutades den 15 december 2016. Den korrekta årsinkomsten var 325 000 kronor. Eftersom efterföljande beslut den 2 mars 2017 grundats på ett uppenbart ofullständigt eller felaktigt underlag bedöms det vara oriktigt.

Detta innebär att du som handläggare ska göra följande:

- Verkställa domen, SGI från och med den 15 december 2016. Ändra det beslut som fattades den 2 mars 2017 så att SGI:n även från och med det datumet är 325 000 kronor. Ändringen gör du med stöd av 113 kap. 3 § punkt 2 SFB.

Beslutet den 19 januari 2018 är riktigt och ska därför inte ändras.

Exempel

Försäkringskassan har vid fyra tillfällen prövat Elsas rätt till sjukersättning:

1. Den 1 oktober 2016 beslutades om avslag på ansökan.
2. Den 7 mars 2017 beslutades om avslag på ansökan.
3. Den 16 september 2017 beslutades om avslag på ansökan. Elsa överklagade beslutet.
4. Den 25 mars 2018 beviljades Elsa hel sjukersättning från och med januari 2018.

I en dom som meddelas den 25 augusti 2018 ändras det beslut som Försäkringskassan fattade den 16 september 2017. Elsa beviljas hel sjukersättning från och med januari 2017, vilket är tre månader innan hennes ansökan kom in till Försäkringskassan. Sjukersättningen betalas ut till och med mars 2023, det vill säga månaden före Elsa fyller 65 år. Domstolen har grundat sitt avgörande på ett nytt medicinskt underlag, och utifrån det är det sannolikt att Elsas arbetsförmåga har varit helt nedsatt på grund av sjukdom redan från och med augusti 2016.

Beslutet som meddelades den 1 oktober 2016 är oriktigt. Detta innebär att handläggaren ska göra följande:

- Beslutet den 1 oktober 2016 ska ändras och Elsa beviljas hel sjukersättning från och med augusti 2016. Ändringen görs med stöd av 113 kap. 3 § andra punkten SFB, eftersom tidigare underlag har varit uppenbart ofullständigt.
- Eftersom sjukersättningen beviljas till och med månaden innan den månad när Elsa fyller 65 år, sträcker sig ändringsbeslutet förbi beslutet som meddelats den 7 mars 2017. Därför ska detta beslut inte ändras.
- Ändringen innebär också att beslutet den 25 mars 2018 helt saknar verkan och därför inte ska ändras.
- Handläggaren informerar Elsa att det är domen från och med januari 2017 som gäller.

Det finns beslut i andra förmåner som påverkas av ändringen

Den som ansvarar för att verkställa ett omprövningsbeslut eller domstolsavgörande, ansvarar också för att lämna impulser till alla övriga förmåner vars beslut påverkas av ändringen.

Ett omprövningsbeslut eller en ändringsdom kan innebära att ett tidigare beslut måste prövas på nytt. Ett exempel på sådan situation är när en begäran om TFP (tillfällig föräldrapenning) avslagits på grund av att SGI varit 0 kronor. När SGI-beslutet har ändrats av en domstol måste TFP-begäran prövas på nytt, och om övriga krav är uppfyllda ska även TFP-beslutet ändras med stöd av 113 kap. 3 § 2 punkten SFB. Om den enskilde inte uppfyller de övriga kraven, är tidigare beslut om avslag på TFP riktigt, även om det har grundats på en felaktig förutsättning (det vill säga att SGI var 0 kronor). Försäkringskassan ska därför besluta om att inte ändra det tidigare TFP-beslutet. Den enskilde ska alltid informeras om detta i ett beslutsmeddelande.

3.7.1 Beslut och domar enligt FL

Reglerna är annorlunda när det gäller domar och beslut i ärenden som inte handläggs enligt SFB utan enligt FL. När det till exempel gäller ärenden om internationell vård är det ärenden om ersättning för kostnader till följd av vård i ett annat land. Dessa beslut fattas med stöd av

- förordning 883/2004 eller 1408/71,
- lagen (2013:513) om ersättning för kostnader till följd av vård i ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller
- EUF-fördraget, konventioner eller Gränssjukvårdsförordning (1962:390).

Det innebär att de inte handläggs enligt SFB utan enligt FL. Det medför att beslut i sådana ärenden inte omprövas. En dom eller ett beslut i ett sådant ärende får inte verkställas innan överklagandetiden har gått ut d.v.s. innan avgörandet vunnit laga kraft.

Vid tveksamhet angående verkställighet ska handläggaren genast kontakta processförelaren.

3.8 Inhibition

Att Försäkringskassan eller en domstol har förordnat om "inhibition" betyder att Försäkringskassan eller domstolen inhiberat d.v.s. ställt in verkställigheten. Man har bestämt att beslutet eller domen inte ska gälla tillsvidare.

Om Försäkringskassan har beslutat om inhibition och beslutet överklagas gäller förordnandet endast fram till dess att domstolen meddelar dom eller beslut. Uttalar sig domstolen i sitt avgörande inte särskilt i verkställighetsfrågan gäller, trots Försäkringskassans beslut, domen omedelbart och ska verkställas direkt (RÅ 2000 ref. 55).

Förordnandet om inhibition ska göras i själva beslutet och kan inte göras i efterhand. Om den enskilde i sin begäran om omprövning yrkar att ett beslut inte ska verkställas i avvaktan på att Försäkringskassan omprövar beslutet kan detta yrkande inte bifallas av Försäkringskassan. Har den enskilde framställt ett sådant yrkande är det särskilt viktigt att omprövningen görs så skyndsamt som möjligt. Oavsett om ett yrkande framställts eller inte kan Försäkringskassan i ett beslut efter omprövning förordna att beslutet efter omprövning inte ska gälla förrän det vunnit laga kraft (JO:s ämbetsberättelse 1984-85, dnr 3070-1982, s. 254).

Förvaltningsrätten kan så snart ett överklagande av Försäkringskassans beslut kommit in, besluta att Försäkringskassans beslut tills vidare inte ska gälla (inhibition). Förvaltningsrätten kan ta upp inhibitionsfrågan antingen på begäran av den som överklagar Försäkringskassans beslut eller självmant.

Även en förvaltningsdomstols dom kan inhiberas. Om till exempel Försäkringskassan överklagar en förvaltningsrättsdom till kammarrätten kan Försäkringskassan begära att domen inte ska gälla i avvaktan på kammarrättens avgörande. Försäkringskassan ska då avvakta med verkställigheten i väntan på beslut med anledning av begärd inhibition hos förvaltningsdomstol (JO:s beslut 1995-08-10, dnr 3159-1994 och JO:s ämbetsberättelse 1996/97, dnr 1070-1995, s. 334).

Försäkringskassan begär inhibition bland annat i mål där Försäkringskassan anser att domstolen har kommit till ett felaktigt slut och Försäkringskassan vid en verkställighet av domen kommer att betala ut ett betydande retroaktivt belopp. Detsamma gäller om Försäkringskassan anser att domen är felaktig och ett betydande belopp skulle komma att betalas ut till den försäkrade framöver. Inhibition begärs i den del av domen som Försäkringskassan anser är felaktig.

Försäkringskassan bör begära inhibition senast fem arbetsdagar efter det att domen tagits emot.

Försäkringskassan begär vanligtvis inte inhibition när Försäkringskassan överklagar en kammarrättsdom till Högsta förvaltningsdomstolen. Kammarrättsdomen ska därför i regel verkställas omgående. (Detta gäller inte i ärenden om internationell vård där vi avvaktar laga kraft).

Anledningen till att Försäkringskassan inte begär inhibition vid överklagande till Högsta förvaltningsdomstolen är att överklagandet görs för att få svar på en fråga som har prejudikatintresse d.v.s. en fråga där rättsläget är oklart. Den enskilde som berörs av domen ska då inte behöva vänta på sin ersättning.

4 Överklagande av Försäkringskassans beslut

4.1 Inledning

Försäkringskassans beslut i ärenden om förmåner enligt SFB får överklagas hos förvaltningsrätt (113 kap. 10 § SFB).

Ett överklagande ska vara skriftligt (43 § FL).

I följande avsnitt beskrivs närmare vad som gäller i fråga om överklagande av Försäkringskassans beslut i ärenden om förmåner enligt SFB och FL.

4.2 Beslut som får överklagas

Det är inte Försäkringskassan som avgör om det finns ett beslut och om detta är överklagbart. Det är domstolens sak att avgöra detta och eventuellt avvisa överklagandet. (RÅ 2010 ref 72 och JO 2004/05 s. 373)

Det är normalt sett endast sådana beslut i ärenden om förmåner enligt SFB som innebär myndighetsutövning som får överklagas. Beslut som innebär myndighetsutövning är sådana beslut i vilka Försäkringskassan bestämmer om förmåner, rättigheter, skyldigheter eller andra jämförbara förhållanden. Även interimistiska beslut som innebär myndighetsutövning får överklagas efter omprövning.

Enligt 41 § FL får även så kallade förfarandebeslut överklagas, om beslutet kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt. Läs mer om förfarandebeslut i vägledningen 2004:7 Förvaltningsrätt i praktiken.

För att ett beslut ska kunna överklagas krävs inte att det innebär en sakprövning. Också beslut som innebär avvisning eller avskrivning får överklagas.

När Försäkringskassan meddelat ett avvisningsbeslut på grund av att den enskilde inte har kommit in med uppgifter som gör det möjligt att pröva ärendet i sak, kan den enskilde komplettera sitt ärende under omprövningstiden. Om den enskilde kommer in med uppgifter under omprövningstiden som gör att Försäkringskassan kan pröva ärendet i sak så ska ett omprövningsbeslut fattas. Det senare beslutet ska inte omprövas eftersom den enskilde då fått sin ansökan om en förmån bedömd två gånger (se Domsnytt 2013:040). Beslutet ska förses med en överklagande-hänvisning.

Om den enskilde begär omprövning utan att komplettera ansökan ska man vid omprövningen ta ställning till om det var rätt att avvisa eller om ärendet trots allt kan prövas i sak.

Huvudregeln är att ett avvisningsbeslut ska förses med en omprövningshänvisning men det gäller inte alla avvisningsbeslut (se avsnitt 1.4).

Vissa beslut ska inte omprövas utan överklagas direkt till förvaltningsrätten. Det gäller:

- Beslut om avvisning av begäran om omprövning som kommit in för sent.
- Beslut om avvisning av ett överklagande som kommit in för sent.
- Beslut om ändring med stöd av 113 kap. 3 § SFB.

Övriga beslut enligt SFB måste omprövas innan de kan överklagas av en enskild. När allmänna ombudet överklagar ett beslut enligt SFB ska ärendet inte omprövas utan överlämnas till domstol.

4.2.1 Vem som får överklaga ett beslut

För att en enskild ska få överklaga ett beslut i ärenden om förmåner enligt SFB krävs att beslutet angår henne eller honom och att beslutet gått henne eller honom emot (42 § FL). (Se Domsnytt 2014:28)

Generellt gäller vid dödsfall att dödsboet inträder i den avlidnes ställe. Ett dödsbo bör därför i regel kunna överklaga ett beslut som gäller den avlidna personen (jfr RFV Anser 1998:8, s. 67–69).

Allmänna ombudet får också överklaga beslut i ärende om förmåner enligt SFB såväl till den enskildes fördel som till hans eller hennes nackdel (113 kap. 12 § andra stycket SFB).

Ett överklagande får göras av ombud eller ställföreträdare.

4.2.2 Metodstöd – rutin vid överklagande

Det är inte Försäkringskassan som prövar om den som överklagar ett beslut är behörig att överklaga. Det är domstolen som avgör detta.

Försäkringskassan får endast avvisa ett överklagande om det har kommit in för sent. Om överklagandet brister i något annat avseende är det domstolens uppgift att hantera bristen.

Om den enskilde överklagat i rätt tid, ska Försäkringskassan i normalfallet inte dröja lång tid än en vecka med att överlämna överklagandet till förvaltningsrätten.

4.2.3 Andra frågor i samband med överklagande

Det underlättar för både processförare och domstolen om man antecknar i journalen att man har tagit hand om impulser som inte hör till överklagandet och hur man har gjort det. Det kan gälla:

- Klagomål på handläggare eller handläggning (se Riktlinjer 2011:17 *Hanteringen av skrivelser* och Riktlinjer 2013:5 *Hantering av kundsynpunkter*).
- En begäran om utlämnande av allmän handling (se *Riktlinjer* [2011:07] *för utlämnande av allmänna handlingar och uppgifter*).
- En uppgift som kan påverka ett annat ärende. En sådan uppgift ska vidarebefordras till den enhet som handlägger det berörda ärendet.
- En uppgift som kan tolkas som en impuls till att starta ett nytt ärende, till exempel en ansökan om en förmån. En sådan uppgift ska vidarebefordras till den enhet som handlägger förmånen.

Suicidhot ska hanteras enligt "Stöddokument – Förbättrad hantering av suicidhot från kund" som finns på Fia.

4.2.4 Metodstöd – den enskilde begär skadestånd

När en begäran om skadestånd finns i överklagandet blir det domstolens sak att ta ställning till begäran. Någon anteckning i journalen behöver inte göras.

4.2.5 Metodstöd – den enskilde begär anstånd med att överklaga

När den enskilde skriver att han eller hon begär "anstånd med att överklaga" bör vi ta kontakt med personen, inte bara skicka skrivelsen till domstol. Vi bör informera den enskilde om att Försäkringskassan inte kan ge ett sådant anstånd, men att det är möjligt att begära anstånd hos domstolen med att komplettera överklagandet.

4.2.6 Metodstöd – diarieföring och bildande av akt för processföring

När ett överklagande kommer in ska ett nytt ärende skapas, och överklagandet ska diarieföras i enlighet med *Riktlinjer för hantering och diarieföring av allmänna handlingar* (2005:5).

Läs mer

Läs mer om detta i *Användarhandledning Omprövning och överklagande i ÄHS* samt *Arbetsbeskrivning hantera överklagan till förvaltningsrätt*.

Om överklagandet kommer in över disk till ett servicekontor gäller en särskild hantering, se rutinen för post hos servicekontor.

4.3 Behörig förvaltningsrätt

När ett överklagande kommer in ska Försäkringskassan lämna över det till behörig förvaltningsrätt. Det är mycket viktigt att Försäkringskassan lämnar över överklagandet till rätt domstol för att den enskilde inte ska behöva vänta onödigt länge på domstolens prövning av beslutet (JO beslut 7923-2017).

Tabellen nedan visar vilken förvaltningsrätt som är behörig att pröva ett överklagande. Det finns vissa undantag, vilket framgår i texten som kommer efter tabellen.

Om beslutet gäller en person som ...	så ska det överklagas till ...
är bosatt i Sverige	förvaltningsrätten i den domkrets där personen var folkbokförd den 1 november året före det år som beslutet fattades.
var bosatt i Sverige någon del av det år när beslutet fattades, men inte var folkbokförd här den 1 november året före det år som beslutet fattades	den förvaltningsrätt inom vars domkrets den kommun ligger där personen under beslutsåret först var bosatt (113 kap. 14 och 15 §§ SFB).
inte är bosatt i Sverige	den förvaltningsrätt inom vars domkrets det överklagade beslutet fattades (113 kap. 14 § andra stycket SFB).

Men är det överklagade beslutet ett omprövningsbeslut och har det första beslutet fattats inom en annan domkrets gäller en annan forumregel. Beslutet ska då överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets det första beslutet fattades (113 kap. 14 § andra stycket SFB). Även beslut som överklagas av någon annan än en enskild person, till exempel av en arbetsgivare, ska överklagas till den sistnämnda förvaltningsrätten.

Beslut i ärenden om internationell vård respektive internationell tandvård omfattas inte av SFB, och överklagas därför enligt FL. Beslut om internationell vård överklagas till förvaltningsrätten i Stockholm och beslut om internationell tandvård överklagas till

förvaltningsrätten i Umeå, eftersom ärendena handläggs av Försäkringskassan i Visby respektive Umeå.

Läs mer

Läs mer om behörig domstol i vägledning 2018:1 Rättelse och ändring av beslut enligt socialförsäkringsbalken och förvaltningslagen

4.4 Tidsfrister

Ett beslut som har fattats enligt SFB ska överklagas inom två månader. Det gäller även beslut om avvisning på grund av att begäran om omprövning kommit in för sent (113 kap. 20 och 21 §§ SFB).

Försäkringskassan fattar också beslut där FL:s bestämmelser om tid för överklagande gäller. Beslut om avskrivning och beslut i ärenden som inte rör förmåner enligt SFB kan överklagas inom tre veckor (44 § FL).

Om den försäkrade överklagar beslutet räknas tvåmånaders- eller treveckorsfristen från den dag han eller hon fick del av beslutet. Om det allmänna ombudet överklagar beslutet räknas fristen från den dag beslutet meddelades.

Om ett överklagande har lämnats till en allmän förvaltningsdomstol ska överklagandet översändas till Försäkringskassan (6 a § FPL).

Har överklagandet lämnats in inom föreskriven tid men till fel instans anses överklagandet ha gjorts i rätt tid.(6 a § FPL).

4.5 Handläggning hos Försäkringskassan

4.5.1 Formell prövning

Försäkringskassan ska pröva om överklagandet har kommit in i rätt tid (45 § FL).

Förvaltningsrätten ska göra övrig formell prövning, till exempel frågan om beslutet är överklagbart och frågan om ett ombuds behörighet.

En skrivelse som kommer in inom överklagandetiden och som visar att den enskilde är missnöjd med ett beslut efter omprövning ska anses som ett överklagande. (Jämför JO-beslut 3833-2015 angående begäran om omprövning).

Om det finns skäl att anta att ett överklagande innebär att den enskilde vill göra en ny ansökan eller tror att han eller hon genom sitt överklagande gjort en ny ansökan ligger det i Försäkringskassans serviceskyldighet att upplysa den enskilde om vilka formkrav som gäller för ansökan (6 § FL).

När det gäller prövningen av om ett överklagande kommit in i rätt tid gäller motsvarande som sagts i avsnitt 1.4.1. När det allmänna ombudet överklagat ett beslut räknas tidsfristen från och med dagen då beslutet fattades (113 kap. 20 § SFB).

Om överklagandet kommit in för sent ska Försäkringskassan avvisa överklagandet.

Om Försäkringskassan lämnat en *felaktig* underrättelse eller helt utelämnat underrättelsen om hur man överklagar, är underrättelsen inte korrekt. Ett överklagande som kommer in för sent av den anledningen ska inte avvisas utan överlämnas till domstol (45 § andra stycket och 46 § FL).

4.5.2 Metodstöd – information om återställande av försutten tid

När Försäkringskassan avvisar ett överklagande på grund av att det kommit in för sent och Försäkringskassan försummat att förse beslutet med hänvisning om överklagande bör Försäkringskassan upplysa den enskilde om möjligheten att ansöka om återställande av försutten tid hos kammarrätten, se kapitel 6.

4.5.3 Prövning av ändring av beslutet vid ett överklagande (113 kap. 3 § SFB och 39 § FL)

Försäkringskassan bör läsa överklagandet och det överklagade beslutet för att bedöma om det finns skäl att ändra beslutet enligt 113 kap. 3 § SFB (FKAR 2010:7 om omprövning och ändring enligt SFB).

Ett beslut som inte omfattas av SFB ska i samband med överklagandet istället prövas enligt 39 § FL.

Läs mer

Beträffande prövningen vid ett överklagande, se vidare i vägledning 2018:1 *Rättelse och ändring av beslut enligt socialförsäkringsbalken och förvaltningslagen*.

Om beslutet ändrats enligt SFB eller enligt FL, helt eller delvis, ska ändringsbeslutet också bifogas när överklagandet och Försäkringskassans akt lämnas till förvaltningsrätten. Detta framgår av bestämmelsen i 46 § FL.

Enligt 28 § gamla FL (1986:223) förföll överklagandet om Försäkringskassans prövning innebar att beslutet ändrades helt i enlighet med den enskildes yrkande. I ett sådant fall skulle Försäkringskassan inte överlämna överklagandet till domstolen. Detta gäller således inte längre efter den 1 juli 2018 när förvaltningslag 2017:900 träder i kraft.

4.5.4 Överklagande av det allmänna ombudet

När det allmänna ombudet överklagar ett beslut ska beslutet inte omprövas utan i stället överlämnas till domstol. Om du upptäcker en oriktighet i beslutet ska du kontakta det allmänna ombudet direkt innan överlämnandet sker. När ärendet väl har överlämnats till domstol ska ingen prövning enligt 113 kap. 3 § SFB göras.

Om den enskilde i denna situation begärt omprövning, ska begäran anses vara ett överklagande, 113 kap. 9 § SFB. Rättidsprövning ska göras i detta fall, vilket innebär att vi ska kontrollera att överklagandet ska ha kommit in till Försäkringskassan inom två månader från den dag den klagande fick del av beslutet.

4.5.5 Metodstöd – överklagande av det allmänna ombudet

Om det allmänna ombudet återkallar sitt överklagande ska den enskildes begäran om omprövning prövas på vanligt sätt (se vidare kap. 1).

5 Processen i de allmänna förvaltningsdomstolarna

5.1 Inledning

Försäkringskassans beslut överklagas hos förvaltningsrätt (113 kap. 10 § SFB). Förvaltningsrättens avgörande överklagas i sin tur hos kammarrätt och kammarrettens avgörande hos Högsta förvaltningsdomstolen (33 § FPL).

En förutsättning för att ett överklagande ska prövas av en kammarrätt eller av Högsta förvaltningsdomstolen är att prövningstillstånd meddelas.

Kammarrätten ska meddela prövningstillstånd i följande situationer:

- När det finns anledning att betvivla riktigheten av det beslut som förvaltningsrätten har kommit till (ändringsdispens).
- När det inte går att bedöma riktigheten av det beslut som förvaltningsrätten har kommit till utan att prövningstillstånd meddelas (granskningsdispens).
- När det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att sakfrågan dvs. överklagandet prövas av högre rätt (prejudikatdispens).
- När det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet (extraordinär dispens).

Kammarrätten får begränsa prövningstillståndet så att det endast avser en viss del av ett beslut. Det gäller när utgången i den delen inte kan påverka andra delar av det överklagade beslutet.

Högsta förvaltningsdomstolen meddelar prövningstillstånd i följande situationer:

- När det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av domstolen (prejudikatdispens).
- När det finns synnerliga skäl att pröva ett ärende, till exempel om det finns grund för resning. Ett annat exempel är att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på ett grovt förbiseende eller ett grovt misstag (extraordinär dispens).

Domstolen får begränsa prövningstillståndet till att gälla en viss fråga i målet vars prövning är av vikt för ledning av rättstillämpningen (prejudikatfråga) eller en viss del av målet. I avvaktan på att prövning sker i enlighet med ett begränsat prövningstillstånd får frågan om att meddela prövningstillstånd i målets övriga delar förklaras helt eller delvis vilande. I den utsträckning som prövningstillstånd inte meddelas och frågan om prövningstillstånd inte heller förklaras vilande, ska det överklagade beslutet stå fast.

Processen är vanligen skriftlig men domstolen kan förordna om muntlig förhandling eller syn på stället (9 och 23 §§ FPL).

5.2 Vem är part i målet?

Försäkringskassans beslut kan överklagas hos förvaltningsrätt av såväl den enskilde som av det allmänna ombudet.

När Försäkringskassan överlämnar den enskildes överklagande till förvaltningsrätten blir Försäkringskassan part hos förvaltningsrätten. Men det gäller inte om det

allmänna ombudet överklagar samma beslut för då är det allmänna ombudet part i stället (7 a § FPL och 113 kap. 13 § SFB).

Förvaltningsrättens dom kan överklagas av såväl den enskilde som Försäkringskassan. Det gäller också kammarrättens dom.

Om den enskilde överklagar en dom och Försäkringskassan varit motpart i målet är Försäkringskassan även motpart i högre instans. Om det allmänna ombudet varit part i förvaltningsrätten så är det allmänna ombudet även part i högre instans om den enskilde överklagar vidare.

5.2.1 Försäkringskassan och AO kan aldrig vara parter i samma mål samtidigt

Har Försäkringskassans beslut överklagats av det allmänna ombudet (AO) behåller AO sin ställning som part även hos kammarrätten och Högsta förvaltningsdomstolen. Det gäller även i de situationer där AO har överklagat Försäkringskassans beslut till fördel för den enskilde. Om AO överklagar ett omprövningsbeslut som den enskilde redan har överklagat blir AO och inte Försäkringskassan part i förvaltningsrättens mål. Om förvaltningsrätten redan förelagt Försäkringskassan att svara i målet ska myndigheten överlåta det till AO.

Ibland ger förvaltningsrätten Försäkringskassan möjlighet att yttra sig i mål som AO överklagat. Försäkringskassan är inte part i processen men ges i alla fall möjlighet att bidra med information om hur vi ser på tillämpningsfrågan.

5.2.2 Metodstöd – yttrande när allmänna ombudet är part

När förvaltningsrätten ger Försäkringskassan möjlighet att yttra sig i ett mål där det allmänna ombudet men inte Försäkringskassan är part bör Försäkringskassan inte ge uttryck för någon inställning till hur målet ska avgöras.

5.3 Rollen som part

Om Försäkringskassan är motpart föreläggs Försäkringskassan, om det inte anses onödigt, att svara på överklagandet (10 § FPL). Försäkringskassan ska då ange sin inställning till överklagandet. Försäkringskassan ska ange om den enskildes yrkanden medges eller bestrids (11 § FPL). Bestrids den enskildes yrkanden ska skälen anges. Ett yrkande kan också medges till viss del.

Om Försäkringskassan överklagar förvaltningsrättens dom ska Försäkringskassan ange vilken ändring av domen som yrkas och vilka omständigheter som åberopas till stöd för ändringen (4 § FPL).

I Försäkringskassans roll som part ingår att Försäkringskassan aktivt måste ta ställning till sådana nya omständigheter som åberopas av den enskilde i målet. Om den enskilde hos förvaltningsrätten åberopar ny utredning kan det finnas skäl också för Försäkringskassan att komplettera utredningen. Om den enskilde till exempel åberopar ett nytt läkarutlåtande hos förvaltningsrätten kan Försäkringskassan i vissa fall behöva hämta in yttrande av FMR.

Försäkringskassan kan överklaga en dom i mål om förmåner enligt SFB även om domen inte har gått Försäkringskassan emot. Försäkringskassan kan alltså överklaga en sådan dom även till förmån för den enskilde (113 kap. 17 § SFB). En förutsättning för att Försäkringskassan ska kunna överklaga en dom till förmån för den enskilde är att Försäkringskassan har haft partsställning i målet, jfr RÅ 2007 ref. 21 samt prop. 2003/04:152 s. 272.

Det allmänna ombudet får ge en tjänsteman vid Försäkringskassan i uppdrag att företräda ombudet vid domstolen.

5.3.1 Metodstöd – ombud

När Försäkringskassan handlägger ett överklagat beslut och den enskilde företräts av ett ombud i Försäkringskassan är det förvaltningsrättens sak att bedöma om den enskilde företräds av ombudet även i domstolen. Därför ska det inte anges något om ombud i Försäkringskassans överklagandeärende.

5.3.2 Metodstöd – hantering av handlingar som kommit in i ett överklagat ärende under pågående process i domstol

Handlingar som kommer in till Försäkringskassan och som gäller ett överklagat ärende, ska diarieföras och tillföras ärendet enligt de rutiner som gäller. Handlingarna ska skickas till den processjuridiska enhet som ansvarar för handläggningen.

Läs mer

Läs mer om detta i *Användarhandledning Omprövning och överklagande i ÅHS*. Där finns även information om hur handlingar i ett överklagat ärende ska handläggas.

Ibland behöver Försäkringskassan kontakta den enskilde för att fråga om en handling gäller ett överklagat ärende. En sådan utredning ska journalföras. Utredningen skickas tillsammans med handlingarna till den processjuridiska enheten.

Om en handling som kommer in till Försäkringskassan är adresserad till domstolen, ska den skickas vidare till rätt domstol. Handläggaren ska i en sådan situation tala om för den enskilde vart Försäkringskassan skickat handlingen (vägledning 2004:7 *Förvaltningsrätt i praktiken*)

Om den handling som kommer in kan ha betydelse för pågående eller framtida anspråk, ska den processjuridiska enheten meddela den enhet som handlägger eller som kan komma att handlägga anspråket. Om uppgifter som kan ha betydelse för andra förmånsprocesser inte skickas vidare till rätt enhet, riskerar Försäkringskassan att inte ha ett fullständigt beslutsunderlag. Detta kan leda till felaktiga beslut eller till onödiga frågor, beslut om återbetalning och överklaganden.

5.4 Metodstöd – anstånd

Om domstolen begär att Försäkringskassan ska yttra sig inom viss tid måste vi hålla oss inom den tidsgränsen. Om det inte går måste processföraren genast begära anstånd hos domstolen (se JO dnr 1709-2013). Det gäller även om det rör sig om någon enstaka dag över tidsgränsen. Anstånd ska alltid begäras när man inte kan hålla tiden.

5.5 Muntlig förhandling

En förvaltningsrätt eller en kammarrätt ska hålla muntlig förhandling då någon av parterna begär det, om det inte är obehövt. Även om den enskilde inte begär muntlig förhandling ska sådan hållas om det kan antas vara till fördel för utredningen. Om Försäkringskassan bedömer att en muntlig förhandling skulle kunna belysa förhållandena i målet på ett bättre sätt än den skriftliga utredningen gör, bör Försäkringskassan yrka att muntlig förhandling ska hållas.

Vid en muntlig förhandling kan såväl den enskilde som Försäkringskassan anlita biträde. Den som företräder Försäkringskassan vid den muntliga förhandlingen kan alltså ta med sig exempelvis en handläggare som biträde vid förhandlingen.

Både den enskilde och Försäkringskassan kan yrka att vittnesförhör ska hållas vid förhandlingen. En sakkunnig som åberopats av part är i detta sammanhang att anse som ett vittne. Då en part yrkar att vittnesförhör ska hållas ska också anges vilket förhållande som ska styrkas med förhöret (4 § FPL).

5.6 Domstolens avgörande

Om laga kraft, verkställighet och inhibition, se kapitel 3.

5.6.1 Skrivfel m.m.

Innehåller förvaltningsrättens eller kammarrättens avgörande någon uppenbar oriktighet till följd av domstolens eller någon annans skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende får det rättas av domstolen (32 § FPL). Detta får ske utan någon begränsning i tid. Upptäcker Försäkringskassan något sådant fel i en dom är det lämpligt att Försäkringskassan underrättar domstolen om detta.

5.6.2 Återförvisning

Om förvaltningsrätten återförvisar målet till Försäkringskassan får förvaltningsrättens avgörande överklagas endast om det innebär att en fråga som inverkar på målets utgång avgjorts (34 § FPL). Om domstolen har gjort ett principiellt ställningstagande i återförvisningsbeslutet som kommer att ligga till grund för prövningen med anledning av återförvisningen, jämföras det med att domstolen har avgjort en fråga som inverkar på målets utgång (jfr RÅ 2004 ref. 15, HFD 4883-12, Domsnytt 2013:008 och HFD 2013 ref. 2, Domsnytt 2013:007).

5.7 Överklagande av domar och beslut – när överklagar Försäkringskassan?

Försäkringskassan överklagar alltid när det finns ett prejudikatintresse, dvs. när det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att en fråga prövas av kammarrätt eller av Högsta förvaltningsdomstolen.

Försäkringskassan överklagar bara oriktiga avgöranden från förvaltningsrätten till kammarrätten när de är klart materiellt oriktiga. Materiellt oriktiga avgöranden är de som strider mot lag, föreskrifter, klar praxis och när slutet är felaktigt till följd av klara felbedömningar.

För att överklaga till Högsta förvaltningsdomstolen räcker det alltså inte att ett avgörande är materiellt oriktigt. Det krävs också att det finns ett prejudikatintresse.

Inriktning

Vid införandet av tvåpartsprocess i de allmänna förvaltningsdomstolarna uttalades i förarbetena (prop. 1995/96:22, avsnitt 6):

Syftet med att ge förvaltningsmyndigheter rätt att överklaga förvaltningsdomstols avgörande är som redovisats i det föregående i första hand att vidga utrymmet för prejudikatbildning. En sådan reform öppnar också, som Lagrådet konstaterar i sitt yttrande, möjligheter för myndigheter att få en ändring till stånd när domstolens avgörande är materiellt oriktigt. I likhet med Lagrådet anser regeringen att det får anses vara ett allmänt intresse att materiellt oriktiga avgöranden inte blir bestående trots alltså att det i sådana fall genomgående blir fråga om ändringar till nackdel för den enskilde. Såsom Lagrådet konstaterar är det svårt att ge några närmare riktlinjer för hur myndigheterna skall välja ut de fall som bör överklagas, när myndigheten anser att ett domstolsavgörande är oriktigt om det inte finns något prejudikatintresse. Det kan förväntas att en praxis i dessa avseenden kommer att utbildas sedan reformen har varit i kraft någon tid.

Rättsavdelningen bidrar i enlighet med detta till att driva rättstillämpningen framåt genom att överklaga domar i domstolarna där utfallen kan ligga till grund för prejudikat, ställningstaganden och praxis.

5.7.1 Metodstöd – prejudikat- och praxisbildning

Överklagande till kammarrätt och till Högsta förvaltningsdomstolen ska alltid övervägas när det finns ett prejudikatintresse (det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt eller av Högsta förvaltningsdomstolen).

I sammanhanget bör regeln i 113 kap. 17 § SFB uppmärksammas. Som nämnts i avsnitt 5.3 tillåter den Försäkringskassan att föra talan även till förmån för enskild part.

Det finns i regel ett prejudikatintresse om ett avgörande av förvaltningsdomstol står i strid med Försäkringskassans föreskrifter, allmänna råd och rättsliga ställningstaganden/Domsnytt. Så kan även vara fallet om avgörandet står i strid med rådande praxis utan att denna tillämpning har stöd i ett prejudikat. Ett prejudikat är ett avgörande från högsta instans.

Prejudikatintresse finns också när det gäller olösta rättsfrågor, dvs. rättsfrågor som lagstiftaren överlämnat till tillämpningen att lösa, liksom frågor som inte belysts i avgörande från högre instanser och där förvaltningsdomstolens avgörande avviker från Försäkringskassans tillämpning. Även när olika kammarrätter meddelar avgöranden som strider mot varandra i rättstolkningsfrågor bör överklagande till högsta instans övervägas, eftersom det då kan finnas ett prejudikatintresse.

Däremot saknas det som huvudregel skäl att överklaga ett avgörande som står i överensstämmelse med Försäkringskassans uppfattning bara för att frågan inte prövats av högsta instans. Försäkringskassan kan klaga till förmån för den försäkrade i frågor som är av sådan principiell betydelse att det behövs ett avgörande i högsta instans. Det får då ske med stöd av 113 kap. 17 § SFB.

Det kan även finnas skäl att överklaga då Försäkringskassan har behov av exempel på hur ett visst lagrum ska tolkas i olika situationer.

5.7.2 Metodstöd – ändringsdispens

Försäkringskassan bör överväga att överklaga till kammarrätt när förvaltningsrättens avgörande är klart materiellt oriktigt. Det ska röra sig om att det slut som förvaltningsrätten kommit till är oriktigt. Materiellt oriktiga avgöranden är de som strider mot lag, föreskrifter, klar praxis och när slutet är felaktigt till följd av klara felbedömningar.

Många av Försäkringskassans beslut som prövas av domstol innefattar varierande mått av bedömningar. Det låter sig inte sägas att ett avgörande av förvaltningsrätt är klart materiellt oriktigt så snart det innehåller en annan bedömning än den som kom till uttryck i Försäkringskassans beslut. För att motivera ett överklagande när det gjorts olika bedömningar av Försäkringskassan och förvaltningsrätten bör det röra sig om klara felbedömningar. Är det inte möjligt att på ett tydligt och utvecklat sätt motivera varför det bör göras en annan bedömning än den som föranlett det slut som förvaltningsrätten kommit till, är avgörandet inte klart materiellt oriktigt och det saknas då oftast skäl att överklaga avgörandet.

Exempel på avgöranden som med dessa utgångspunkter vanligtvis inte bör överklagas är när det i mål om assistansersättning görs en viss justering av tidsåtgången av ett hjälpbehov, en nivåskillnad på vårdbidrag och liknande situationer. Ett annat exempel är när domstolen gjort en generösare eftergiftsbedömning som ligger inom ramen för praxis.

Ett observandum när det gäller begreppet klara felbedömningar är när ordföranden är av skiljaktig mening. Det ska alltid göras en individuell bedömning av om förvaltningsrättens avgörande ska överklagas. Överklagandet ska inte bara grundas på att ordföranden varit av skiljaktig mening.

När det är aktuellt bör Försäkringskassan begära inhibition senast fem arbetsdagar efter att domen har tagits emot.

5.8 Metodstöd – hantering av önskemål om överklagande från Försäkringskassans övriga organisation

Om en funktion vid Försäkringskassan framför önskemål om att ett visst domstolsavgörande bör överklagas ska först kontakt tas med aktuell processjuridisk enhet för en inledande diskussion rörande överklagandefrågan. Finns en processförare avdelad för målet ska denne kontaktas, annars ska den processjuridiska enhetens chef kontaktas.

Om processföraren eller chefen för den processjuridiska enheten bedömer att domen

- inte ska överklagas och enheten accepterar bedömningen ska ärendet avslutas
- inte ska överklagas och enheten vidhåller sin uppfattning, ska chefen för den processjuridiska enheten hänskjuta frågan till chefen för Rättsavdelningen för vidare diskussion och avgörande

Kontakta det allmänna ombudet om ärendet gäller ett mål i vilket allmänna ombudet varit part.

5.9 Övrigt – fordringsmål

På rättsavdelningens webbplats finns en handbok för fordringsmål, se

<http://fia.sfa.se/Forsaking/Omprovning/Documents/handbok-i-fordringsmal.pdf>

5.10 Metodstöd – dom från förvaltningsrätt

Den processjuridiska enhetens ställningstagande kan innebära något av följande:

- att domen inte kommer att överklagas och därför ska verkställas snarast
- att Försäkringskassan kommer att överklaga domen men inte begära inhibition och att domen därför ska verkställas snarast
- att Försäkringskassan kommer att överklaga domen och begära inhibition och att enheten därför ska avvakta med verkställigheten.

Om processföraren anser att domen ska överklagas rekviderar han eller hon vid behov akten från omprövningsenheten. Det är processföraren som avgör om domen ska överklagas.

5.11 Metodstöd – dom från kammarrätt

Om processföraren anser att domen ska överklagas rekviderar han eller hon akten från omprövningsenheten och kontaktar aktuellt tillämparteam på Rättsavdelningen för vidare diskussion. Det är Rättsavdelningen som avgör om domen ska överklagas. Försäkringskassan begär vanligtvis inte inhibition när en kammarrättsdom överklagas till HFD.

5.12 Metodstöd – beslut från förvaltningsrätt eller kammarrätt

Inhibition

Förvaltningsrätten kan besluta om inhibition när den enskilde eller allmänna ombudet har begärt det i sitt överklagande. Kammarrätten kan göra det när antingen den enskilde, allmänna ombudet eller Försäkringskassan har begärt det.

Interimistiskt förordnande

Domstolen kan besluta om ett interimistiskt förordnande som ska gälla i avvaktan på att målet avgörs eller tills dess ett annat beslut ersätter det interimistiska beslutet.

När det gäller mål om internationell vård kommer ett sådant förordnande att gälla fram till dess att domstolens avgörande vinner laga kraft. Förordnandet kan innebära att Försäkringskassan genast ska betala ut en förmån.

Ett beslut som innehåller ett interimistiskt förordnande är överklagbart enligt vanliga regler.

5.13 Metodstöd – arkivering av ärenden som handläggs i pappersakt

Processföringsakter som handläggs i pappersakt ska arkiveras på den enhet där beslutet efter omprövning meddelades. Leverans till Försäkringskassans Centralarkiv kan tidigast ske efter överklagandetidens utgång och då efter överenskommelse med Centralarkivet.

6 Resning och återställande av försutten tid

6.1 Resning

Om en dom eller ett omprövningsbeslut som har vunnit laga kraft är oriktigt kan avgörandet ändras genom resning.

Resning får beviljas i ett mål eller ett ärende om det på grund av något särskilt förhållande finns synnerliga skäl att pröva saken på nytt (37 b § FPL).

Grunder för resning kan vara bl.a. nya omständigheter eller bevis, uppenbart lagstridig rättstillämpning eller ett grovt förfarandefel (jfr Wennergren, Förvaltningsprocess, Norstedts Juridik, upplaga 3:1, 316 f.)

HFD beviljar resning om det lagakraftvunna avgörandet meddelats av kammarrätten. Kammarrätten beviljar resning i övriga fall (2 och 8 §§ LAFD).

6.2 Återställande av försutten tid

Har den försäkrade haft giltig ursäkt för att inte begära omprövning av eller överklaga ett beslut i rätt tid får tiden enligt 37 c § FPL återställas.

Högsta förvaltningsdomstolen meddelar beslut om återställande av försutten tid för överklagande till Högsta förvaltningsdomstolen. I övriga fall meddelar kammarrätten beslut om återställande av försutten tid (2 och 8 §§ LAFD)

Källförteckning

Författningar

Socialförsäkringsbalken

Föräldrabalken

Förvaltningslagen (2017:900)

Lagen (2013:513) om ersättning för kostnader till följd av vård i annat land inom europeiska ekonomiska samarbetsområdet

Offentlighets- och sekretesslag (2009:400)

Lagen (1993:737) om bostadsbidrag

Förvaltningsprocesslagen (1971:291)

Lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring

Lagen (1930:173) om lagstadgad tid

Föreskrifter

Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1977:27) om ersättning för vissa läkarutlåtanden m.m.

Försäkringskassans allmänna råd

FKAR 2010:7 om omprövning och ändring

Försäkringskassans interna administrativa styrdokument

Riktlinjerna (2005:5) för hantering och diarieföring av allmänna handlingar

Riktlinjerna (2005:14) Att skriva kommuniseringsbrev och beslut i Försäkringskassan

Riktlinjerna (2010:07) Arbetet med interna styr- och stöddokument

Riktlinjerna (2010:10) Samverkan mellan omprövningsverksamheten och andra verksamhetsområden i samband med omprövningsärenden

Riktlinjerna (2011:07) Riktlinjerna för utlämnande av allmänna handlingar och uppgifter

Riktlinjerna (2011:17) Hantering av skrivelser

Förarbeten

Prop. 1977/78:20 Förslag till lag om försäkringsdomstolar

Prop. 1981/82:88 om åtgärder för att förbättra försäkringsdomstolarnas arbetsläge

Prop. 1985/86:80 om ny förvaltningslag

Prop. 1995/96:22 Tvåpartsprocess m.m. i de allmänna förvaltningsdomstolarna

Prop. 2003/04:152 Anpassningar med anledning av en ny statlig myndighet för socialförsäkringens administration

Prop. 2008/09:200 Socialförsäkringsbalk

Domar

FÖD 1986:28

Kammarrätten i Jönköpings beslut i mål nr 561-11

Kammarrätten i Göteborgs beslut i mål nr 8986-12

Kammarrätten i Stockholms beslut i mål nr 6616-11

RÅ 1973 ref. 59

RÅ 2000 ref. 55

RÅ 2002 ref. 61

RÅ 2004 ref. 15

RÅ 2004 ref. 69

RÅ 2005 ref. 16

RÅ 2007 ref. 21

RÅ 2007 not. 34

RÅ 2010 ref. 1

RÅ 2010 ref. 72

HFD 2011 ref. 59

HFD mål nr 4883-12

HFD 2013 ref. 2

HFD 2013 ref. 68

HFD 2016 ref. 83

Domsnytt

Domsnytt 2011:77

Domsnytt 2012:105

Domsnytt 2013:007

Domsnytt 2013:008

Domsnytt 2013:018

Domsnytt 2013:028

Domsnytt 2013:035

Domsnytt 2013:036

Domsnytt 2013:040

Domsnytt 2014:007

Domsnytt 2014:028

Domsnytt 2017:007

Justitieombudsmannen

JO:s ämbetsberättelse 1984/85, s. 254 (dnr 3070-1982)

JO:s ämbetsberättelse 1996/97, s. 334 (dnr 1070-1995)

JO:s ämbetsberättelse 2004/05 s. 373 (dnr 1230-2003)

JO:s beslut, dnr 3159-1994

JO:s beslut, dnr 3063-2002

JO:s beslut, dnr 4257-2007

JO:s beslut, dnr 2898-2009

JO:s beslut, dnr 4748-2009

JO:s beslut, dnr 2623-2011

JO:s beslut, dnr 4411-2011

JO:s beslut, dnr 1709-2013

JO:s inspektionsprotokoll, dnr 1705-2014

JO:s beslut, dnr 2401-2014

JO:s beslut, dnr 2962-2014

JO:s beslut, dnr 3833-2015

JO-beslut, dnr 7923-2017

Vägledningar

Vägledning 2004:7 Förvaltningsrätt i praktiken

Vägledning 2018:1 Rättelse och ändring av beslut enligt socialförsäkringsbalken och förvaltningslagen

EU-förordningar

Förordning 883/2004

Förordning 1408/71

Gränssjukvårdsförordning (1962:390)

Övrigt

Hellners, Trygve och Malmqvist, Bo, Förvaltningslagen med kommentarer, Upplaga 3:1, Norstedts juridik AB, 2010

Norström, Förvaltningsförfarandet hos Försäkringskassan, Pride Consult AB, 1999

RFV Anser 1998:8 Regeringsrättens domar juli 1995–juni 1998

Wennergren, Förvaltningsprocess, Norstedts juridik, upplaga 3:1

Bilaga 1. Hantering av domar och beslut från domstolarna när handläggningen görs i pappersakt

Information till domstolarna via Domstolsverket är att domstolarna, efter avgörande av målet, ska skicka samtliga domar och beslut samt Försäkringskassans akt för processföring i original, till den processjuridiska enhet som ansvarar för processföringen i respektive domstol.

Nedan beskrivs hur domar och beslut från domstolarna ska hanteras när handläggningen görs i pappersakt.

Den enhet som ska verkställa en dom eller ett beslut kan behöva ha tillgång till handlingar från processföringsakten eller från AO:s akt. Kopior av dessa handlingar kan beställas från den omprövningsenhet som arkiverat processföringsakten.

Verkställande kontor ska registrera verkställigheten i diariesystemet.

Diarieföring i diariesystemet Ciceron sker enligt Metodstöd – anvisade texter i Åtgärdsraden i diariesystemet avseende omprövning och processföring, (se Vägledningens Bilaga 2).

Om ...	så ...
domen innehåller ett uppdrag till Försäkringskassan	ska processföraren ansvara för att lämna impuls om vilka åtgärder som ska vidtas

1.2 Metodstöd – Hantering av domstolsavgöranden som eventuellt ska överklagas av Försäkringskassan

Försäkringskassan kan överklaga ett domstolsavgörande till kammarrätten eller Högsta förvaltningsdomstolen. Det sköts av Rättsavdelningen.

Rättsavdelningen beställer processföringsakten från den omprövningsenhet som arkiverat akten.

Omprövningsenheten registrerar i diariesystemet Ciceron att processföringsakten är skickad till Rättsavdelningen. Uppgiften om handläggare i diariesystemet ska inte ändras förrän Rättsavdelningen har beslutat att överklaga.

1.2.1 Om Rättsavdelningen beslutar att inte överklaga

Rättsavdelningen registrerar detta i diariesystemet, avslutar ärendet och skickar tillbaka processföringsakten till omprövningsenheten.

Omprövningsenheten arkiverar akten.

Om Rättsavdelningen beslutar att inte överklaga ett avgörande, kan det finnas upprättade och/eller inkomna handlingar som ska förvaras i processföringsakten. Rättsavdelningen bilageför dessa handlingar i processföringsakten och skickar sedan tillbaka akten till omprövningsenheten för arkivering.

1.2.2 Om Rättsavdelningen beslutar att överklaga

Rättsavdelningen registrerar en ny handläggare för ärendet i diariesystemet.

Rättsavdelningen överlämnar överklagandet till aktuell domstol och registrerar detta i diariesystemet.

1.3 Metodstöd – dom från förvaltningsrätt

1.3.1 Domen i förvaltningsrätten innebär "ej ändring"

Processjuridisk enhet ska

- registrera domen i diariesystemet och registrera att processföringsakten återkommit från domstolen
- lägga in domen som en bilaga i akten för processföring
- om förvaltningsrätten tidigare meddelat beslut om inhibition (åtgärdskod FRINHB): skicka en kopia av domen till chefen för den enhet som handlägger den överklagade förmånen för den försäkrade med missiv (blankett 9202) och meddela att det överklagade beslutet snarast ska verkställas
- lämna kopia av domen som information/kontroll av ev. övriga åtgärder till en processförare, främst den som yttrat sig (muntligt eller skriftligt) i ärendet
- skicka tillbaka eventuellt inlånade ursprungsakter och notera i diariesystemet vart inlånade akter har skickats
- rensa akten, det vill säga ta bort missiv, utdrag ur diariesystemet, aktrekvisitioner, bilder från FK:s olika register, plastfickor, spindelben och gem
- skicka akten för arkivering till den omprövningsenhet som tidigare handlagt ärendet och registrera detta i diariesystemet
- avsluta ärendet i diariesystemet

1.3.2 Domen i förvaltningsrätten innebär "hel eller delvis ändring" eller "återförvisning"

Processjuridisk enhet ska

- registrera domen i diariesystemet och registrera att processföringsakten återkommit från domstolen
- lägga in domen som en bilaga i akten för processföring
- lämna kopia av domen till en processförare som ska ta ställning till om domen ska överklagas eller inte. Ställningstagandet kan innebära något av följande:
 - att domen inte kommer att överklagas och därför ska verkställas snarast
 - att Försäkringskassan kommer att överklaga domen men inte begära inhibition och att domen därför ska verkställas snarast
 - att Försäkringskassan kommer att överklaga domen och begära inhibition och att enheten därför ska avvakta med verkställigheten.
- snarast, med missiv (blankett 9202), meddela sitt ställningstagande till chefen för den enhet som handlägger förmånen ifråga för den försäkrade och diarieföra detta i diariesystemet (åtgärdskod: MEDDE)
- om domen ska verkställas, även bifoga en kopia av domen till enhetschefen

- om domen inte ska överklagas:
 - skicka tillbaka eventuellt inlånade ursprungsakter och notera i diariesystemet vart inlånade akter har skickats
 - rensa akten, det vill säga ta bort missiv, utdrag ur diariesystemet, aktrekvisitioner, bilder från FK:s olika register, plastfickor, spindelben och gem
 - skicka akten för arkivering till den omprövningsenhet som tidigare handlagt ärendet och registrera detta i diariesystemet
 - avsluta ärendet i diariesystemet
- om domen ska överklagas:
 - överlämna akten till processförare

1.4 Metodstöd – Dom från kammarrätt

1.4.1 Den försäkrade har överklagat förvaltningsrättens ”ej ändringsdom” och kammarrätten beslutar om ”ej ändring” av domen.

Processjuridisk enheten ska

- registrera domen i diariesystemet och registrera att processföringsakten återkommit från domstolen
- lägga in domen som en bilaga i akten för processföring
- om kammarrätten tidigare meddelat beslut om inhibition (åtgärdskod KRINHB): skicka en kopia av domen till chefen för den enhet som handlägger den överklagade förmånen för den försäkrade med missiv (blankett 9202) och meddela att det överklagade beslutet snarast ska verkställas
- lämna kopia av domen som information/kontroll av ev. övriga åtgärder till en processförare, främst den som yttrat sig (muntligt eller skriftligt) i ärendet
- skicka tillbaka eventuellt inlånade ursprungsakter och notera i diariesystemet vart inlånade akter har skickats
- rensa akten, det vill säga ta bort missiv, utdrag ur diariesystemet, aktrekvisitioner, bilder från FK:s olika register, plastfickor, spindelben och gem
- skicka akten för arkivering till den omprövningsenhet som tidigare handlagt ärendet och registrera detta i diariesystemet
- avsluta ärendet i diariesystemet

1.4.2 Den försäkrade har överklagat förvaltningsrättens ”ej ändringsdom” och kammarrätten beslutar att ”helt eller delvis” ändra domen.

Processjuridisk enhet ska

- registrera domen i diariesystemet och registrera att processföringsakten återkommit från domstolen
- lägga in domen som en bilaga i akten för processföring
- lämna kopia av domen till en processförare som ska ta ställning till om domen ska överklagas eller inte. Ställningstagandet kan innebära något av följande:
 - att domen inte kommer att överklagas och därför ska verkställas snarast
 - att Försäkringskassan kommer att överklaga domen men inte begära inhibition och att domen därför ska verkställas snarast (Försäkringskassan begär vanligtvis inte inhibition när en kammarrättsdom överklagas till HFD)
 - att Försäkringskassan kommer att överklaga domen och begära inhibition och att enheten därför ska avvakta med verkställigheten.

- snarast, med missiv (blankett 9202), meddela sitt ställningstagande till chefen för den enhet som handlägger förmänen ifråga för den försäkrade och diarieföra detta i diariesystemet (åtgärds kod: MEDDE)
- om domen ska verkställas, även bifoga en kopia av domen till enhetschefen
- om domen inte ska överklagas:
 - skicka tillbaka eventuellt inlånade ursprungsakter och notera i diariesystemet vart inlånade akter har skickats
 - rensa akten, det vill säga ta bort missiv, utdrag ur diariesystemet, aktrekvisitioner, bilder från FK:s olika register, plastfickor, spindelben och gem
 - skicka akten för arkivering till den omprövningsenhet som tidigare handlagt ärendet och registrera detta i diariesystemet
 - avsluta ärendet i diariesystemet
- om domen ska överklagas:
 - överlämna akten till processförare

1.4.3 Processjuridiska enheten har överklagat förvaltningsrättens "ändringsdom" och kammarrätten beslutar om "ej ändring" av domen.

Processjuridisk enhet ska

- registrera domen i diariesystemet och registrera att processföringsakten återkommit från domstolen
- lägga in domen som en bilaga i akten för processföring
- lämna kopia av domen till en processförare som ska ta ställning till om domen ska överklagas eller inte. Ställningstagandet kan innebära något av följande:
 - att domen inte kommer att överklagas och därför ska verkställas snarast
 - att Försäkringskassan kommer att överklaga domen men inte begära inhibition och att domen därför ska verkställas snarast (Försäkringskassan begär vanligtvis inte inhibition när en kammarrättsdom överklagas till HFD)
 - att Försäkringskassan kommer att överklaga domen och begära inhibition och att enheten därför ska avvakta med verkställigheten.
- snarast, med missiv (blankett 9202), meddela sitt ställningstagande till chefen för den enhet som handlägger förmänen ifråga för den försäkrade och diarieföra detta i diariesystemet (åtgärds kod: MEDDE)
- om inhibition inte ska begäras och kammarrätten tidigare meddelat beslut om inhibition ska en kopia av domen skickas tillsammans med missivet ovan, och information ska lämnas om att förvaltningsrättens tidigare dom nu ska verkställas
- om domen inte ska överklagas:
 - skicka tillbaka eventuellt inlånade ursprungsakter och notera i diariesystemet vart inlånade akter har skickats
 - rensa akten, det vill säga ta bort missiv, utdrag ur diariesystemet, aktrekvisitioner, bilder från FK:s olika register, plastfickor, spindelben och gem
 - skicka akten för arkivering till den omprövningsenhet som tidigare handlagt ärendet och registrera detta i diariesystemet
 - avsluta ärendet i diariesystemet
- om domen ska överklagas:
 - överlämna akten till processförare

1.4.4 Processjuridiska enheten har överklagat förvaltningsrättens "ändringsdom" och kammarrätten beslutar att "helt eller delvis" ändra domen.

Processjuridisk enheten ska

- registrera domen i diariesystemet och registrera att processföringsakten återkommit från domstolen
- lägga in domen som en bilaga i akten för processföring
- snarast, med missiv (blankett 9202), meddela chefen för den enhet som handlägger förmånen ifråga för den försäkrade, att domen ska verkställas och diarieföra detta i diariesystemet (åtgärds kod: MEDDE), bifoga en kopia av domen
- lämna kopia av domen som information/kontroll av ev. övriga åtgärder till en processförare, främst den som yttrat sig (muntligt eller skriftligt) i ärendet
- skicka tillbaka eventuellt inlånade ursprungsakter och notera i diariesystemet vart inlånade akter har skickats
- rensa akten, det vill säga ta bort missiv, utdrag ur diariesystemet, aktrekvisitioner, bilder från FK:s olika register, plastfickor, spindelben och gem
- skicka akten för arkivering till den omprövningsenhet som tidigare handlagt ärendet och registrera detta i diariesystemet
- avsluta ärendet i diariesystemet

1.5 Metodstöd – Beslut från förvaltningsrätt eller kammarrätt

1.5.1 Inhibition

Förvaltningsrätten kan besluta om inhibition när den försäkrade eller AO har begärt det i sitt överklagande. Kammarrätten kan göra det när antingen den försäkrade, AO eller Försäkringskassan har begärt det.

a) När förvaltningsrätten beslutar att inte bevilja inhibition

Domstolen skickar detta beslut till AO eller till den processjuridiska enheten.

Processjuridiska enheten ska inte skicka ut kopia av beslutet till den enhet som handlägger den aktuella förmånen, utan endast

- registrera beslutet i diariesystemet
- lägga in beslutet som en bilaga i akten för processföring

b) När förvaltningsrätten beslutar att bevilja inhibition

Domstolen skickar detta beslut till AO eller till den processjuridiska enheten.

Processjuridiska enheten ska

- registrera beslutet i diariesystemet
- lägga in beslutet som en bilaga i akten för processföring
- snarast, med missiv (blankett 9202), meddela chefen för den enhet som handlägger förmånen ifråga för den försäkrade, att det överklagade beslutet inte ska verkställas, bifoga en kopia av beslutet.
- registrera i diariesystemet (åtgärds kod: MEDDE) till vilken enhet beslutet har skickats.

c) När kammarrätten beslutar att inte bevilja inhibition
Domstolen skickar detta beslut till AO eller till den processjuridiska enheten.

Processjuridiska enheten ska

- registrera beslutet i diariesystemet.
- lägga in beslutet som en bilaga i akten för processföring
- lämna kopia av beslutet till den processförare som överklagat till kammarrätt
- snarast, med missiv (blankett 9202), meddela chefen för den enhet som handlägger förmånen ifråga för den försäkrade, att den överklagade domen nu ska verkställas, bifoga en kopia av beslutet.
- registrera i diariesystemet (åtgärdskod: MEDDE) till vilken enhet beslutet har skickats.

d) När kammarrätten beslutar att bevilja inhibition

Följ anvisningarna under punkt b ovan.

1.5.2 Prövningstillstånd

Prövningstillstånd lämnas av kammarrätt eller HFD.

a) Beslut att prövningstillstånd har beviljats i kombination med inhibition

Se avsnittet ovan om Inhibition, 1.5.1.

b) Endast beslut om att prövningstillstånd inte har beviljats

Om kammarrätten har beslutat att inte bevilja prövningstillstånd, skickar domstolen detta beslut till AO eller till processjuridisk enhet som ska

- kontrollera om Försäkringskassan har begärt inhibition: i så fall hanteras kammarrättens beslut enligt nedanstående punkt *Endast beslut om att prövningstillstånd inte har beviljats i kombination med att Försäkringskassan har yrkat inhibition, 1.5.2 c)*
- registrera beslutet i diariesystemet och registrera att processföringsakten återkommit från domstolen
- lägga in beslutet som en bilaga i akten för processföring
- lämna kopia av beslutet till den processförare som överklagat till kammarrätt; om det är den försäkrade som överklagat, lämnas ingen kopia till någon
- skicka tillbaka eventuellt inlånade ursprungsakter och notera i diariesystemet vart inlånade akter har skickats
- rensa akten, det vill säga ta bort missiv, utdrag ur diariesystemet, aktrekvisitioner, bilder från FK:s olika register, plastfickor, spindelben och gem
- skicka akten för arkivering till den omprövningsenhet som tidigare handlagt ärendet och registrera detta i diariesystemet
- avsluta ärendet i diariesystemet

c) Endast beslut att prövningstillstånd inte har beviljats i kombination med att Försäkringskassan har yrkat inhibition

Om kammarrätten har beslutat att inte bevilja prövningstillstånd, och den processjuridiska enheten har yrkat inhibition, skickar domstolen detta beslut till processjuridisk enhet som ska

- registrera beslutet i diariesystemet och registrera att processföringsakten återkommit från domstolen
- lägga in beslutet som en bilaga i akten för processföring

- lämna kopia av beslutet till den processförare som överklagat till kammarrätt
- snarast, med missiv (blankett 9202), meddela chefen för den enhet som handlägger förmänen ifråga för den försäkrade, att den överklagade domen nu ska verkställas, bifoga en kopia av beslutet.
- registrera i diariesystemet (åtgärds kod: MEDDE) till vilken enhet beslutet har skickats.
- skicka tillbaka eventuellt inlånade ursprungsakter och notera i diariesystemet vart inlånade akter har skickats
- rensa akten, det vill säga ta bort missiv, utdrag ur diariesystemet, aktrekvisitioner, bilder från FK:s olika register, plastfickor, spindelben och gem
- skicka akten för arkivering till den omprövningsenhet som tidigare handlagt ärendet och registrera detta i diariesystemet
- avsluta ärendet i diariesystemet

d) **Beslut att prövningstillstånd inte har beviljats i kombination med att inhibition tidigare har beviljats**

Om kammarrätten har beslutat att inte bevilja prövningstillstånd, men tidigare har meddelat inhibition, skickar domstolen beslutet till Processjuridisk enhet, som ska

- registrera beslutet i diariesystemet och registrera att processföringsakten återkommit från domstolen
- lägga in beslutet som en bilaga i akten för processföring
- lämna kopia av beslutet till den processförare som överklagat till kammarrätt
- snarast, med missiv (blankett 9202), meddela chefen för den enhet som handlägger förmänen ifråga för den försäkrade, att den överklagade domen nu ska verkställas, bifoga en kopia av beslutet.
- registrera i diariesystemet (åtgärds kod: MEDDE) till vilken enhet beslutet har skickats.
- skicka tillbaka eventuellt inlånade ursprungsakter och notera i diariesystemet vart inlånade akter har skickats
- rensa akten, det vill säga ta bort missiv, utdrag ur diariesystemet, aktrekvisitioner, bilder från FK:s olika register, plastfickor, spindelben och gem
- skicka akten för arkivering till den omprövningsenhet som tidigare handlagt ärendet och registrera detta i diariesystemet
- avsluta ärendet i diariesystemet

e) **Endast beslut om att prövningstillstånd har beviljats**

Domstolen skickar detta beslut till den processjuridiska enheten. Processjuridiska enheten ska inte skicka ut kopia av beslutet till den enhet som handlägger den aktuella förmänen, utan endast

- registrera beslutet i diariesystemet
- lämna kopia av beslutet till den processförare som överklagat till kammarrätt
- lägga in beslutet som en bilaga i akten för processföring när akten återkommer från domstolen

1.5.3 Andra beslut från domstol

1.5.3.1 Interimistiska beslut

Domstolen kan besluta om ett interimistiskt förordnande som ska gälla i avvaktan på att målet avgörs eller tills dess ett annat beslut ersätter det interimistiska beslutet.

Förordnandet kan innebära att Försäkringskassan genast ska betala ut en förmån.

Ett beslut som innehåller ett interimistiskt förordnade är överklagbart enligt vanliga regler.

1.5.3.2 Slutliga beslut

Om förvaltningsrätten eller kammarrätten inte meddelar dom utan i stället avgör ett mål genom att meddela slutligt beslut ska samma rutiner som vid domar gälla med följande förtydliganden:

- beslut om avskrivning
 - se ovan under avsnitt 1.3.1

- beslut om avvisning
 - om den försäkrade har överklagat till förvaltningsrätten – se ovan under avsnitt 1.3.1
 - om den försäkrade har överklagat till kammarrätten – se ovan under avsnitt 1.4.1
 - om processjuridiska enheten har överklagat till kammarrätten – se ovan under avsnitt 1.4.3

- beslut om återförvisning från förvaltningsrätten
 - se ovan under avsnitt 1.3.2

- beslut om återförvisning från kammarrätten till förvaltningsrätt
 - se ovan under avsnitt 1.3.1

1.6 Beslut eller dom från Högsta förvaltningsdomstolen (HFD)

Handläggs på samma sätt som avgöranden i kammarrätt (se ovan).

Bilaga 2. Metodstöd – anvisade texter i Åtgärdsraden i diariesystemet som gäller omprövning och processföring

Omprövning

Händelse	Kolumn	Text
Skrivelse inkommer som tillhör ett pågående ärende	Åtgärd	KOMP
	Beskrivning	Inkommen handling vidareänd till omprövningsenheten Göteborg
	Ink.datum	2010-xx-xx
	Utg.datum	2010-xx-xx
	Avs./mott.	Omprövningsenheten Gbg
Skapa ärende	Åtgärd	BEGOMP
	Ink.datum	2010-xx-xx
	Avs./mott.	Servicekontor Gbg
Skicka begäran om omprövning till omprövningsenheten	Åtgärd	TIOMP
	Beskrivning	Omprövningsbegäran skickas till omprövningsenheten Stockholm
	Utg.datum	2010-xx-xx
	Avs./mott.	Omprövningsenheten STH
Byte av omprövningsenhet för ett ärende.	Åtgärd	ÖFRÅN resp. ÖTILL
	Beskrivning	Används när ärendet ska handläggas vid en annan omprövningsenhet. Den enhet från vilket ärendet flyttas registrerar ÖTILL och noterar till vilken enhet ärendet har överförts. När ärendet kommer in på omprövningsenheten som ska handlägga det registreras åtgärden ÖFRÅN.
	Beslutsdatum	2009-xx-xx
	Avs./mott.	Omprövningsenheten Gbg
Beslut ingen ändring/ ändring/ avvisning/ avskrivning	Åtgärd	OMPI/ OMPÄ/ AVVIS/ OMPAV
	Beskrivning	Ingen ändring/ Delvis ändring osv.
	Beslutsdatum	2010-xx-xx

Kopia skickas till beslutande enhet	Åtgärd	KOPIA
	Beskrivning	Kopia av omprövningsbeslut/ 113:3-beslut för verkställighet
	Utg.datum	2010-xx-xx
	Avs./mott.	SF Sundsvall
Verkställer omprövningsbeslut	Åtgärd	VERKSTOMP
	Beskrivning	Verkställt omprövningsbeslut
	Beslutsdatum	2010-xx-xx
Skicka förfrågan till FMR	Åtgärd	TFMR
	Utg.datum	2010-xx-xx
	Avs./mott.	FMR
Ta emot yttrande från FMR	Åtgärd	FFMR
	Beskrivning	Yttrande från Försäkringsmedicinsk rådgivare
	Ink.datum	2010-xx-xx
Makulerat ärende	Åtgärd	MAK
	Beskrivning	T.ex. felregistrering/ dubbelregistrering
Felsända handlingar vidaresänds	Åtgärd	VIDARE
	Beskrivning	ange vilken handling som vidaresänds
	Utg.datum	2010-xx-xx
	Avs./mott.	SF Malmö

Överklagande

Händelse	Kolumn	Text
Felsända handlingar vidarelämnas till förvaltningsrätt	Åtgärd	VIDARE
	Utg.datum	2010-xx-xx
	Avs./mott.	FR Malmö
Överklagande inkommer	Åtgärd	ÖVIN
	Beskrivning	Överklagande inkom till Omprövningsenheten
	Ink.datum	2010-xx-xx
Rekvirera originalakt	Åtgärd	REKV
	Beskrivning	Ange vilken akt som rekvireras
	Utg.datum	2010-xx-xx
	Avs./mott.	Centralarkivet
113:3-prövning av omprövningsbeslut	Åtgärd	BESL
	Beskrivning	113:3-ändring helt enligt yrkandet
	Beslutsdatum	2010-xx-xx
Avvisning	Åtgärd	AVVIS
	Beskrivning	Pga. för sent överklagande
	Beslutsdatum	2010-xx-xx
Kopia skickas till beslutande kontor	Åtgärd	KOPIA
	Beskrivning	113:3-beslut skickas för verkställighet
	Utg.datum	2010-xx-xx
	Avs./mott.	SF Malmö
Skicka överklagande till förvaltningsrätten	Åtgärd	FRÖ
	Beskrivning	Akt och överklagande
	Utg.datum	2010-xx-xx
	Avs./mott.	FR Stockholm

Processföring

Händelse	Kolumn	Text
Föreläggande att svara från förvaltningsrätt	Åtgärd	FRFÖR
	Beskrivning	Noterar här vilka handlingar/akt som domstolen skickade med föreläggandet
	Ink.datum	2009-xx-xx
	Bevakningsdatum	2009-xx-xx
	Extern bet.	1111-09 (Domstolens målnr)
	Avs/mott.	FR Stockholm
Underrättelse från förvaltningsrätt	Åtgärd	FRUND
	Beskrivning	Noterar här vilka handlingar/akt som domstolen skickade med föreläggandet
	Ink.datum	2009-xx-xx
	Bevakningsdatum	2009-xx-xx
	Extern bet.	1111-09 (Domstolens målnr)
	Avs/mott.	FR Stockholm
Yttrande till förvaltningsrätt	Åtgärd	FRY
	Beskrivning	Akt samt svar / yttrande skickas (redovisa inställningen – bestrider, medger, helt eller delvis)
	Handläggare	Processförarens kortnummer
	Utg.datum	2009-xx-xx
	Extern bet.	1111-09 (Domstolens målnr)
	Avs/mott.	FR Karlstad
Föreläggande från kammarrätt och Högsta förvaltningsdomstolen	Se ovan FRFÖR	KRFÖR resp. HFDFÖR
Underrättelse från kammarrätt och Högsta förvaltningsdomstolen	Se ovan FRUND	KRUND resp. HFDUND
Yttrande till kammarrätt och Högsta förvaltningsdomstolen	Se ovan FRY	KRY resp. HFDY

Överklagande till kammarrätt och Högsta förvaltningsdomstolen	Åtgärd	KRÖ resp. HFDÖ
	Beskrivning	Redovisa yrkandet, bifogar akt
	Handläggare	Processförarens kortnummer
	Utg.datum	2009-xx-xx
	Extern bet	1111-09 (Domstolens målnr)
	Avs/mott.	KRNS / FR Uppsala
Begäran och beslut om anstånd	Åtgärd	ANST
	Beskrivning	"Begäran om anstånd via e-post"
	Utg.datum	2009-xx-xx
	Bevakningsdatum	2009-xx-xx (En vecka framåt i tiden för bevakning av om besked kommit från domstolen)
	Åtgärd	ANST
	Beskrivning	"Anstånd beviljad"
	Ink.datum	2009-xx-xx
	Bevakningsdatum	2009-xx-xx (Det datum till vilket anstånd beviljas)
Översändande av originalakt	Åtgärd	AKT
	Beskrivning	"Översänt akt till"
	Utg.datum	2009-xx-xx
	Avs/mott.	Aktuell enhet
Skicka förfrågan till försäkringsmedicinsk rådgivare (FMR)	Åtgärd	TFMR
	Utg.datum	2009-xx-xx
	Bevakningsdatum	2009-xx-xx (Det datum till vilket svar begärts)
	Avs/mott.	FMR
Ta emot yttrande från försäkringsmedicinsk rådgivare (FMR)	Åtgärd	FFMR
	Beskrivning	Från Försäkringsmedicinsk rådgivare
	Ink. datum	2009-xx-xx

Kallelse till muntlig förhandling	Åtgärd	MUF
	Beskrivning	"Kallelse inkom. Akt medföljer"
	Ink.datum	2009-xx-xx
	Bevakningsdatum	Datum för MUF
	Extern bet	1111-09 (Domstolens målnr)
	Avs/mott.	FR Stockholm
Återsänt akt till domstol	Åtgärd:	AKT
	Beskrivning	"Akt återsänds efter kopiering"
	Utg.datum	2009-xx-xx
	Avs/mott.	FR Stockholm
Skrivelse	Åtgärd	SKRIV
	Beskrivning	"Skrivelse till resp. Skrivelse från"
	Handläggare	Processförarens kortnummer
	Ink.datum	2009-xx-xx
	Avs/mott.	Ingivaren/Mottagare
Byte av processjuridisk enhet i ett mål.	Åtgärd	ÖFRÅN resp. ÖTILL
	Beskrivning	Används vid byte av processjuridisk enhet i ett ärende, exempelvis när HK tar ett ärende vidare till HFD.
	Beslutsdatum	2009-xx-xx

Dom/beslut

Händelse	Kolumn	Text
Beslut om beviljat prövningstillstånd (för "ej prövningstillstånd" se nedan under Dom/beslut)	Åtgärd	HFDPT, KRPT
	Beskrivning	Beslut inkom, prövningstillstånd beviljat
	Extern bet	1111-11
	Avs/mott	HFD/KRNS
	Avs/mott	HFD /KRNS
Dom/ beslut från förvaltningsdomstol inkommer	Åtgärd	FRINHA/ FRINHB/ FRDOMI/ FRDOMÄ/ FRBESLI/ FRBESLÄ/ FRÅTER/ FRAV/ FRAVSK/ KREJPT/ KRINHA/ KRINHB/ KRBESLI/ KRBESLÄ/ KRAV/ KRAVSK/ KRÅTER HFDEJPT/ HFDINHA/ HFDINB/ HFDBESLI/ HFDBESLÄ/ HFDAV/ HFDAVSK
	Beskrivning	Dom angående delvis ändring inkommer
	Ink.datum	2010-xx-xx
	Extern bet.	1234-09
	Avs/mott.	FR Göteborg
Dom från kammarrätt och HFD	Se ovan FRDOMI/ FRDOMÄ	KRDOMI resp. KRDOMÄ HFDDOMI resp. HFDDOMÄ
Meddelande om verkställighet	Åtgärd	MEDDE
	Beskrivning	FR-dom skickas för verkställighet
	Utg.datum	2010-xx-xx
	Avs/mott.	SF Växjö
Domen verkställs	Åtgärd	VERKSTDOM
Återsänd inlänad akt	Åtgärd	AKT
	Beskrivning	Ange vilken akt som skickas
	Utg.datum	2010-xx-xx
	Avs./mott.	Centralarkivet

Använda förkortningar:

HFD	Högsta förvaltningsdomstolen
KRNS	Kammarrätten i Stockholm
KRNG	Kammarrätten i Göteborg
KRNJ	Kammarrätten i Jönköping
KRSU	Kammarrätten i Sundsvall
FR+namn	Förvaltningsrätten samt namnet på staden

 (se www.domstol.se under Sök domstol)